

Capítol 30

Narració de l'Esther

Feia ja un cert temps que en Richard se n'havia anat quan vam rebre la visita d'una persona que va venir a passar alguns dies amb nosaltres. Era una senyora d'edat. Era la Sra. Woodcourt, la qual havia vingut de Gal·les per estar-se amb la Sra. Bayham Badger, i com que havia escrit al meu tutor, “per encàrrec del seu fill Allan”, per tal de comunicar-li que tenia notícies d'ell i que estava bé, “i que ens enviava a tots nosaltres el seu record afectuós”, el meu tutor la va invitar a fer una visita a Casa Inhòspita. Va quedar-se amb nosaltres gairebé tres setmanes. Es va mostrar molt afectuosa amb mi i extremadament amistosa, tantíssim que de vegades em feia sentir incòmoda. Sabia prou bé que no era raonable sentir-me incòmoda perquè em fes confidències, i m'adonava que no era lògic; tanmateix, per més que m'hi esforçava, no ho podia evitar.

Era una senyora menuda i molt perspicax, acostumava a seure amb les mans plegades i mentre em parlava m'observava amb tanta atenció que potser ho trobava molest. O potser em molestava perquè era tan recta i endreçada, si bé no crec que fos per això, perquè ho considerava singularment agradable. Tampoc no es podia tractar de l'expressió general de la seva cara, perquè era prou bonica i radiant per a una senyora d'edat. No sé pas què era. O com a mínim, si ara ho sé, crec que llavors no ho sabia. O com a mínim... però no importa.

De nit, quan pujava les escales per anar-me'n al llit, m'invitava a la seva cambra, on seia en una gran butaca a la vora de la llar de foc; i ai de mi, em parlava de Morgan ap Kerrig fins que em quedava completament ensopida! De vegades em recitava uns quants versos de Crumlinwallinwer i de Mewlinnwillinwodd –si aquests eren els seus noms, però gairebé diria que no– i es mostrava del tot entusiasmada dels sentiments que expressaven. Tanmateix –com que eren en gal·lès–, mai no vaig saber quins eren, a part de ser altament encomiàstics del llinatge de Morgan ap Kerrig.

—Per tant, senyoreta Summerson –em deia amb to solemne i triomfal–, aquesta, com pot veure, és la fortuna heretada pel meu fill. Vagi on vagi el meu fill, pot reivindicar parentiu amb Ap Kerrig. Potser no tindrà diners, però sempre tindrà una cosa molt millor... llinatge, estimada.

Dubtava molt que a la Xina o a l'Índia els importés gaire Morgan ap Kerrig, però, és clar, no li ho vaig dir mai. Solia dir-li que estar emparentat amb un gran llinatge era una gran cosa.

—Ho és, estimada, una gran cosa –replicava la Sra. Woodcourt–. Té desavantatges; per exemple, l'elecció de muller per part del meu fill és limitada; però de la mateixa manera també és molt limitada la de la família reial.

Després em donava copets al braç i m'allisava el vestit, per assegurar-me que, malgrat la nostra distància, tenia una bona opinió de mi.

—El pobre Sr. Woodcourt —deia una mica emocionada, perquè malgrat el seu gran llinatge tenia un cor molt afectuós— procedia d'una gran família dels Highlands, els Mac-Coorts de Mac-Coort. Va servir el seu país i el seu monarca com a oficial als Royal Highlanders i es va morir al camp de batalla. El meu fill és un dels darrers representants de les dues antigues nissagues. Si Déu vol les farà pujar un altre cop, i les unirà amb una altra gran nissaga.

Era inútil que intentés canviar de tema, com feia sempre... només que fos per la novetat, o potser perquè... però no cal que sigui tan detallista. La Sra. Woodcourt mai no em deixava canviar-lo.

—Estimada —em va dir una nit—, vostè és tan assenyada, i contempla el món amb una placidesa tan superior a la seva edat, que per mi suposa un plaer explicar-li els meus assumptes familiars. No coneix gaire el meu fill, estimada, però gosaria dir que el coneix prou per recordar-lo, oi?

—Sí, senyora. El recordo.

—És clar, estimada. Bé, estimada, crec que sap jutjar les persones, i m'agradaria que em digués quina opinió en té.

—Oh, Sra. Woodcourt! —vaig dir— Això és molt difícil.

—Per què és molt difícil, estimada? —va replicar— No m'ho explico.

—Donar una opinió...

—Coneixent-se tan poc, oi estimada? És veritat.

No volia dir això, perquè el Sr. Woodcourt havia estat a casa nostra moltes vegades i s'havia fet molt amic del meu tutor. Li ho vaig dir, afegint-hi que pensàvem que semblava molt eficient en la seva professió, i que la seva amabilitat i gentilesa envers la Srta. Flite mereixia tots els elogis.

—Li fa justícia! —va dir la Sra. Woodcourt prement-me la mà— L'ha definit exactament. L'Allan és una bona persona i en la seva professió, irreprotxable. Ho dic, malgrat que en sóc la mare. Tanmateix, he de confessar que no deixa de tenir defectes, amor.

—Tots en tenim —vaig dir.

—Ah! Però els seus són defectes que es poden corregir i s'han de corregir —va replicar la perspicaç anciana movent el cap amb energia—. Li tinc tanta estima, que puc dir-li en confiança, estimada, com a tercera part completament desinteressada, que és la inconstància personificada.

Li vaig dir que creia poc provable, jutjant per la reputació que s'havia guanyat, que no fos sinó constant en la seva professió i entusiasta en la seva pràctica.

—Torna a tenir raó, estimada —replicà l'anciana—. Però no em referia a la seva professió, m'entén?

—Oh! –vaig dir.

—No –va dir–. Em refereixo, estimada, a la seva conducta social. Sempre tracta amb lleugeresa les senyoretas, i sempre ho ha fet, des que tenia divuit anys. Entengui'm, estimada, mai no s'ha interessat realment per cap, i no ha cregut mai que feia cap mal obrant així, ni expressar cap cosa tret de cortesia i bones maneres. Tanmateix, creu que no està bé, oi?

—No –vaig dir, tal com semblava esperar.

—I això podria dur a malentesos, se n'adona, estimada?

Creia que podria ser.

—Per tant, li vaig dir molts cops que havia de ser més prudent, tant per ser just amb ell mateix, com amb els altres. I sempre em deia: “Mare, ho seré. Però em coneix millor que qualsevol altra persona i sap que no vull perjudicar... en resum, que no vull res.” Tot això és molt cert, estimada, però no és cap justificació. De totes maneres, com que ara se n'ha anat tan lluny i per temps indefinit, i com que tindrà força oportunitats i coneixences, podem considerar això dat i beneït. I vostè, estimada –va dir l'anciana, fent tota mena de gests amb el cap i somriures–, què me'n diu, de vostè, amor?

—De mi, Sra. Woodcourt?

—No puc ser sempre tan egoïsta, parlant del meu fill que se n'ha anat a cercar la fortuna i a trobar muller... Quan intentarà buscar la seva fortuna i trobar un marit, senyoreta Summerson? Ei, fixi's! S'ha posat vermella!

No crec que em posés vermella –de totes maneres, no té cap importància si així va ser– i li vaig dir que estava contenta de la meua fortuna actual i que no tenia cap ànsia de canviar-la.

—Vol que li digui el que sempre he cregut que li esdevindria, i la fortuna que encara li espera, amor? –va dir la Sra. Woodcourt.

—Si creu que és una bona profetessa...

—Oh, i tant! Es casarà amb algú molt ric i molt respectable, molt més gran –potser uns vint-i-cinc anys– que vostè. Serà una excel·lent esposa, molt estimada i molt feliç.

—És un bon esdevenidor –vaig dir–. Però, per què hauria de ser el meu?

—Estimada –va contestar–, això és força adient... és tan treballadora, tan endreçada i està tan ben situada, que tot plegat fa que sigui adient, i s'esdevindrà. I ningú, amor, no li donarà, més sincerament que jo, l'enhorabona per aquest casament.

Resultava curiós que això em fes sentir incòmoda, però crec que me'n feia. Sé que me'n feia. Em va fer sentir incòmoda una bona part de la nit. Em sentia tan avergonyida de la meua insensatesa que no vaig gosar ni dir-ho a l'Ada, cosa que encara em va fer sentir més incòmoda. Hauria donat qualsevol cosa per no haver merescut tanta confiança de la perspicaç velleta, si ho hagués pogut evitar. Em generava opinions absolutament contradictòries. Tan aviat

pensava que explicava romanços com que era la veritat personificada. Ara pensava que era molt astuta i després creia que el seu honest cor gal·lès era completament innocent i simple. I després de tot, què m'importava a mi, i per què m'importava? Per què no podia, pujant a dormir amb el meu cistell de claus, parar-me a seure vora la seva llar i adaptar-me una estona a ella, com a mínim tan bé com amb qualsevol altra persona, i deixar d'encaparrar-me amb les coses tan inofensives que m'explicava? Realment em sentia atreta per ella, perquè em delia per resultar-li agradable, i evidentment estava molt contenta que m'hi considerés; per què, doncs, després havia d'interpretar, amb autèntica pena i recança, cadascun dels mots que m'havia dit i sospesar-los una vegada i una altra de vint maneres? Per què em resultava tan carregós que visqués a casa nostra i es mostrés tan comunicativa cada nit, si al mateix temps creia que d'alguna manera seria millor i més convenient que fos aquí que en qualsevol altre lloc? No trobava cap explicació per a aquestes contradiccions i perplexitats. Com a mínim, si pogués... però ja arribaré a tot això a poc a poc, i ara és completament inútil prosseguir-ho.

Així doncs, quan la Sra. Woodcourt se n'anà, em va saber greu acomiadar-me'n, però també em vaig sentir alleujada. Llavors va arribar la Caddy Jellyby; i la Caddy duia un feix tan gros de noves de casa seva, que ens va tenir molt ocupats.

En primer lloc, la Caddy va dir –d'entrada no volia parlar de cap més cosa– que jo era la millor consellera que havia conegut mai. Això, digué la meva nina que no era cap novetat; i jo vaig dir-li, és clar, que era una ximpleria. Després ens va explicar que es casava d'aquí a un mes, i que si l'Ada i jo volíem ser les seves dames d'honor seria la noia més feliç del món. Efectivament, això sí que era una notícia; i tantes eren les coses que havíem de dir a la Caddy i tantes les que ens havia de dir ella, que vaig pensar que mai no acabariem de parlar-ne.

Segons que sembla el desgraciat papa de la Caddy havia superat la bancarrota –“havia sortit de la Gazette”¹–, fou l'expressió que va fer servir la Caddy, com si es tractés d'un túnel– gràcies a la clemència i commiseració de tots els seus creditors, i s'havia alliberat dels seus afers de manera providencial, sense arribar a entendre'ls; havia lliurat tot el que posseïa –que no tenia gaire valor, crec, si havíem de jutjar per l'estat dels mobles– i havia convençut cadascun dels interessats que no podia fer-hi més, pobre home. Així doncs, fou enviat honorablement cap a “l'oficina”, per tornar a començar de zero. Mai no vaig saber què hi feia, a l'oficina: la Caddy digué que era un “agent de duanes i diversos” i l'única cosa que vaig poder entendre d'aquell negoci era que quan necessitava més diners del compte anava al moll a buscar-los i gairebé mai no els aconseguia.

¹ A la *London Gazette* es publicava el nom dels deutors insolvents per tal d'advertir tots els possibles creditors.

Tan aviat com el seu papa va assumir assossegadament haver esdevingut pelat com una rata i que es traslladessin a un allotjament moblat a Hatton Garden –quan després hi vaig anar, vaig trobar la canalla tallant el crin del seient de les cadires i ofegant-s’hi menjant-se’l–, la Caddy va arranjar una trobada d’ell i el Sr. Turveydrop pare; el pobre Sr. Jellyby, com que era tan dòcil i humil, es va sotmetre tan submisament a l’elegància del Sr. Turveydrop que van esdevenir excel·lents amics. A poc a poc, el Sr. Turveydrop pare, familiaritzat amb la idea del casament del seu fill, anà exaltant els seus sentiments paternals fins al punt de considerar aquest esdeveniment immediat, i va donar el seu graciós consentiment a la jove parella per establir-se a l’acadèmia de Newman Street quan volguessin.

—I el teu papa, Caddy, què va dir?

—Oh! Pobre papa –va dir la Caddy–, només plorava i va dir que esperava que ens poguéssim espavilar millor que no pas ell i la mama. No ho va dir davant d’en Prince, només m’ho va dir a mi. I va afegir: “Pobra filla meva, no t’hem ensenyat prou bé com menar la casa per al teu marit, però tret que t’hi esforcis de tot cor per aconseguir-ho, si de veritat l’estimes... seria millor que el matessis abans de casar-t’hi.”

—I com t’ho vas fer per tranquil·litzar-lo, Caddy?

—Doncs va ser molt dolorós, saben, veure el pobre papa tan deprimit i sentir-li dir coses tan terribles, i no vaig poder evitar de plorar. Però li vaig dir que m’hi esforçaria de tot cor, que esperava que casa nostra fos un lloc on pogués venir un vespre i trobar-s’hi a gust, i que esperava i creia que allí podria ser millor filla del que havia estat a casa. Després li vaig dir que en Peepy vindria a viure amb mi. Llavors el papa es va tornar a posar a plorar i va dir que la canalla eren uns indis.

—Indis, Caddy?

—Sí –va dir la Caddy–. Indis salvatges. I el papa va dir –llavors, pobra noia, començà a sanglotar, no pas perquè fos la noia més feliç del món– “que era conscient que la millor cosa que els podria passar era ésser decapitats a cops de tomahawk”².

L’Ada va suggerir que era consolador saber que el Sr. Jellyby no expressava aquests sentiments destructius seriosament.

—No, és clar, ja sé que el papa no voldria que la seva família es rebolqués en la seva pròpia sang –va dir la Caddy–, però volia dir que eren molt desgraciats pel fet de ser fills de la mama, i que ell era molt desgraciat de ser-ne marit; això és veritat, n’estic segura, per més antinatural que pugui semblar.

Vaig preguntar a la Caddy si la Sra. Jellyby sabia que la data de la boda ja s’havia fixat.

—Oh! Ja sap com és la mama, Esther –va contestar–. Resulta impossible saber si ho sap o no. Li ho he dit força vegades i quan ho faig només

² Destral de guerra dels indis nord-americans.

em mira plàcidament com si jo fos no sé què... un campanar llunyà –va dir la Caddy, d'improvís–. I després em diu, movent el cap: “Oh Caddy, Caddy, que amoïnadora que ets!” I continua escrivint cartes a Borrioboola.

—I la teva roba, Caddy? –vaig preguntar-li, atès que ens tenia confiança.

—Bé, estimada Esther –contestà eixugant-se els ulls–. Faré tot el que pugui i confio que al meu estimat Prince no li quedarà un record desagradable per haver-me presentat tan mal vestida. Si s'hagués tractat d'equipar-se per a Borrioboola, la mama hauria estat al cas de tot i estaria molt entusiasmada. Però tractant-se d'això, ni ho sap ni se'n preocupa.

La Caddy no estava del tot desproveïda de la natural estimació per la seva mare, però plorant havia mencionat això com un fet innegable, i em temo que ho era. La pobreta noia ens feia llàstima i vam trobar tan digne d'admiració l'estat d'ànim que havia conservat sota tantes contrarietats, que totes dues de cop –vull dir l'Ada i jo– li vam proposar una petita idea que la va fer molt contenta. Era aquesta: ella es quedaria amb nosaltres durant tres setmanes; jo em quedaria amb ella una setmana més, i totes tres ens les enginyaríem per tallar, apedaçar, cosir, estalviar i fer el millor que sabéssim per tal de treure el màxim profit possible del seu vestuari. Com que el meu tutor n'estava tan satisfet com la Caddy, l'endemà ens la vam endur a casa seva a fi d'arranjar l'assumpte i la vam tornar triomfalment amb totes les capses i totes les compres que vam poder esprement un bitllet de deu lliures, que el Sr. Jellyby suposo que havia trobat al moll, però que a tots els efectes l'hi va donar. És difícil de dir què li hauria donat el meu tutor si ens ho haguéssim proposat, però ens va semblar convenient no acceptar res més fora del vestit i el barret de noccs; va estar-hi d'acord. Si la Caddy algun cop havia estat feliç, fou quan ens vam asseure mans a l'obra.

Tenia poca traça amb l'agulla, pobra noia, i es punxava els dits tant com abans se'ls entintava. No podia evitar posar-se vermella de tant en tant, en part per les punxades i en part per la vergonya de no veure's capaç de fer-ho millor, però aviat ho va superar i començà a millorar ràpidament. Així doncs, dia a dia, ella, la meva estimada, la meva minyoneta Charley, una modista de la ciutat i jo, vam treballar força de la manera més agradable possible.

A més, i per damunt de tot això, la Caddy estava molt neguitosa “per aprendre a menar una casa”, com digué. Vaja, que Déu ens empari! La idea d'aprendre a dirigir una casa d'una persona amb la meva vasta experiència em semblà un acudit tal, que quan m'ho va proposar em vaig posar vermella del tot, i a riure, i em vaig quedar còmicament atabalada. Tanmateix, li vaig dir, “Caddy, estic del tot disposada a ensenyar-te qualsevol cosa que puguis aprendre de mi, estimada.” Li vaig ensenyar tots els meus llibres i mètodes, i tots els meus avorrits sistemes. Per la manera com els estudiava, qualsevol diria que li ensenyava descobriments meravellosos; i veure com s'alçava i em seguia,

sempre que dringaven les meves claus de governanta, realment podria fer pensar que mai no hi havia hagut una impostora més gran que jo amb una deixeblla tan cega com la Caddy Jellyby.

De manera que amb el treball i la direcció de la casa, les lliçons a la Charley, el backgammon al vespre amb el meu tutor i els duets amb l'Ada, les tres setmanes passaren volant. Després vaig anar a casa de la Caddy, per veure què s'hi podia fer; i l'Ada i la Charley es van quedar per cuidar el meu tutor.

Quan dic que vaig anar a casa de la Caddy, vull dir a l'allotjament moblat de Hatton Garden. Dos o tres cops vam anar també a Newman Street, on hi havia preparatius en marxa; una bona pila em vaig fixar que eren per tal d'incrementar el benestar del Sr. Turveydrop pare, i només ben pocs per recloure mediocrement la parella de noucasats al capdamunt de la casa; el nostre desafiament més important, amb tot, era d'agençar l'allotjament moblat per a l'àpat de noces i d'infondre per endavant a la Sra. Jellyby una lleugera mentalització de l'esdeveniment.

La darrera cosa era la més difícil de totes dues, perquè la Sra. Jellyby i un xicot malaltís ocupaven la sala d'estar del davant —la del darrere era simplement un enfony— i estava encatificada de paperots i documents borriboolans, tal com una quadra negligida podria estar encatificada de palla. La Sra. Jellyby s'hi passava tot el dia, asseguda bevent cafè reconcentrat, dictant i mantenint entrevistes convingudes sobre els borriboolans. El xicot malaltís, que em va semblar que s'anava consumint, no menjava a la casa. Quan el Sr. Jellyby arribava, gairebé sempre sospirava queixosament i se n'anava a la cuina. Hi menjava alguna cosa, si la criada la hi donava, i després, adonant-se que hi feia nosa, sortia i passejava per Hatton Garden sota la mullena. La pobra canalla corria amunt i avall de la casa ensopegant i caient, com sempre.

Com que amb una setmana de termini era del tot impossible que aquestes pobrissones víctimes tinguessin un aspecte presentable, vaig proposar a la Caddy que el dia del casament havíem de procurar que fossin tan feliços com poguéssim a les golfes on dormien, i que limitéssim els nostres millors esforços a la seva mama, a l'habitació de la seva mama i a un àpat decent. Per dir la veritat, la Sra. Jellyby requeria una bona dosi d'atencions, el reixat de randa de l'esquena s'havia eixamplat considerablement des que la vaig veure per primer cop i els seus cabells semblaven la crinera del cavall d'un escombriaire.

Vaig creure que la millor manera d'abordar el tema fóra mostrar-li el vestuari de la Caddy. Al vespre, després que el xicot malaltís se n'hagués anat, vaig invitar la Sra. Jellyby que vingués a veure'l estès damunt del llit de la Caddy.

—Estimada Srta. Summerson —va dir alçant-se de l'escriptori amb la seva habitual dolcesa de caràcter—, són preparatius francament ridículs, si bé la seva col·laboració és una mostra de la seva amabilitat. La idea que la Caddy es casi té per mi un no sé què d'absurd! Oh, Caddy, ximpleta, ximpleta, ximpleta!

De totes maneres va pujar amb nosaltres i es va mirar els vestits amb actitud distant. Li van suggerir una idea molt precisa perquè va dir, movent el cap: “Benvolguda Srta. Summerson, amb la meitat del que han costat, aquesta criatura escarransida es podria haver equipat per anar a l’Àfrica!”

Mentre tornàvem a baix, la Sra. Jellyby em preguntà si aquest enutjós assumpte tindria lloc aquell dimecres. I replicant-li que sí, em va dir: “Farà falta la meua habitació, estimada Srta. Summerson? Perquè és absolutament impossible que en pugui treure els papers.”

Em vaig prendre la llibertat de dir-li que realment es necessitava la seva habitació i que creia que els papers, els havíem de traslladar en algun altre lloc. “Bé, estimada Srta. Summerson –va dir la Sra. Jellyby–, vostè sap el que convé. Però obligant-me a llogar un noi, la Caddy m’ha posat en una situació tan difícil, aclaparada com estic d’assumptes públics, que no sé on girar-me. A més, el dimecres a la tarda tenim una trobada de la Subcomissió, i això suposa un inconvenient molt seriós.”

—Que no es tornarà a repetir –vaig replicar amb un somriure—. La Caddy només es casarà una vegada, probablement.

—Això és cert –va contestar la Sra. Jellyby–, això és cert, estimada. Suposo que, malgrat tot, cal que en traguem el màxim profit!

La qüestió següent era com s’havia de vestir la Sra. Jellyby en aquesta ocasió. Pensava que era molt curiós veure com ens mirava serenament des del seu escriptori, mentre la Caddy i jo ho discutíem, i com ocasionalment movia el cap i ens dirigia un mig somriure de reprovació, com si fos un ésser superior que suportés les nostres frivolitats.

L’estat en què estaven els seus vestits i el gran embolic del seu guarda-roba, no ens van ajudar gaire, però finalment vam aconseguir organitzar un conjunt no gaire diferent del que qualsevol mare duria en una ocasió semblant. La manera despreocupada com la Sra. Jellyby es lliurava a la modista per emprovar-se el vestit, i la dolcesa amb la qual després em remarcà que estava molt entristida pel fet que jo no pensés en l’Àfrica, eren coherents amb la resta de la seva conducta.

L’habitatge era més aviat reduït, però m’imaginava que si la família de la Sra. Jellyby hagués estat l’única que visqués a la catedral de Sant Pau o a la de Sant Pere, l’únic avantatge que hauria tret de les dimensions de l’edifici hauria estat disposar de més espai per embrutar. En aquests dies de preparatius del casament de la Caddy, crec que cap cosa de la família que es pogués trencar no era sincera, que res que es pogués espatllar no funcionava, i que qualsevol objecte domèstic capaç de recollir brutícia, des dels genolls de les pobres criatures a la placa de la porta, n’estava ple a vessar.

El pobre Sr. Jellyby, que rarament parlava i que gairebé sempre que era a casa seia recolzant el cap a la paret, es mostrà interessat quan s’adonà que la Caddy i jo intentàvem posar una mica d’ordre entre tot aquell desgavell i

brutícia, i es va treure la jaqueta per ajudar-nos. Però quan vam obrir els armaris, en van caure coses increïbles: trossos florits de pastís, botelles agrejades, toques de la Sra. Jellyby, cartes, te, forquilles, sabates i botes desparellades de la canalla, encenalls, timbres, tapadores d'olla, sucre humit en retalls de paperines, reposapeus, raspalls de grafit³, pa, barrets de la Sra. Jellyby, llibres amb mantega enganxada a la coberta, puntes d'espelma amb reguerons de cera (que havien apagat posant-les de cap per avall en candelers trencats), closques de nou, caps i cues de gamba, estalvis, guants, marro, paraigües... de manera que es va espantar i ho va deixar córrer. Però venia regularment cada vespre i seia sense la jaqueta, amb el cap recolzat a la paret, com si ens volgués ajudar si en sabés la manera.

—Pobre papa! —em digué la Caddy la vigília del gran dia, quan ja havíem posat les coses una mica en ordre— Em sembla injust abandonar-lo, Esther. Però què podria fer si em quedés! Des que la vaig conèixer a vostè no he parat d'endreçar-ho tot una vegada i una altra; però és inútil. La mama i l'Àfrica plegades capgiren de seguida tota la casa. Mai no tenim una minyona que no begui. La mama ho desgavella tot.

El Sr. Jellyby no podia sentir què dèiem, però semblava estar realment molt deprimat i crec que vessava llàgrimes.

—Això m'encongeix el cor; això! —sanglotava la Caddy— Aquesta nit, Esther, jo que espero ser molt feliç amb en Prince, no puc deixar de pensar que el papa també devia desitjar molt ser feliç amb la mama. Quina vida més decebedora!

—Caddy, filla meva! —va dir el Sr. Jellyby girant a poc a poc la vista des de la paret.

Crec que era el primer cop que li havia sentit dir tres mots seguits.

—Sí, papa!?! —exclamà la Caddy, anant a abraçar-lo tendrament.

—Caddy, filla meva —va dir el Sr. Jellyby—. No vulguis mai...

—En Prince, papa? —va dir la Caddy amb la veu tremolosa— Que no vulgui en Prince?

—No, filla meva. És clar, que el pots voler. Però, mai no vulguis...

Quan vaig explicar la nostra primera visita a Thavies Inn, vaig esmentar que en Richard deia que el Sr. Jellyby, després de sopar, sovint obria la boca i no deia res. Era el seu costum. Ara va obrir la boca moltes vegades i es limitava a moure el cap amb melancolia.

—Què desitja que no vulgui? No voler què, estimat papa? —preguntà la Caddy, afalagant-lo amb una abraçada al coll.

—No vulguis mai tenir una missió, filla meva.

El Sr. Jellyby va sospirar queixosament i recolzà una altra vegada el cap a la paret; aquest fou l'únic cop que li vaig veure fer un esforç per expressar els seus sentiments a propòsit del projecte borriboolà. Suposo que

³ Utilitzats per enfosquir els cabells.

algun cop havia estat més comunicatiu i més actiu, però feia l'efecte d'haver quedat exhaust molt abans de quan el vaig conèixer.

Aquella nit creia que la Sra. Jellyby no acabaria mai de mirar-se plàcidament els seus papers i de beure cafè. Ja eren les dotze tocadetes quan vam poder prendre possessió de la sala. La neteja que necessitava era tan descoratjadora que la Caddy, que ja estava gairebé al límit de les seves forces, es va asseure enmig de la pols i es va posar a plorar. Però aviat es va animar i, abans d'anar-nos-en al llit, hi vam fer meravelles.

L'endemà, amb l'ajuda d'unes quantes flors, força aigua i sabó i alguns arranjaments, feia molt de goig. L'àpat era senzill, però feia una bona impressió, i la Caddy estava encantadora. Però quan va arribar la meva estimada Ada, creia –també ho crec ara– no haver vist mai una cara tan preciosa com la de la meva xamosa nineta.

A l'habitació de dalt vam fer un petit convit per a les criatures, i vam posar en Peepy de cap de taula i els vam deixar veure la Caddy vestida de núvia, i van picar de mans i la van victorejar; la Caddy es va posar a plorar pensant que se'n separava, i no parava d'abraçar-los fins que vam anar a buscar en Prince perquè se l'endugués, llavors –em sap greu explicar-ho–, en Peepy el mossegà. Després, a baix, el Sr. Turveydrop pare, en una actitud d'inefable elegància, va beneir benèvolament la Caddy i va fer saber al meu tutor que la felicitat del seu fill era la seva obra com a pare i que havia sacrificat les seves consideracions personals per assegurar-la. “Benvolgut senyor –va dir el Sr. Turveydrop–, aquesta jove parella viurà amb mi, la meva casa és prou gran per acollir-los i no els mancarà el meu aixopluc. Hauria desitjat... ja comprèn què vull dir, Sr. Jarndyce, perquè potser recorda el meu il·lustre model, el Príncep Regent... hauria desitjat que el meu fill hagués entrat a formar part d'una família de més classe, més elegant, però faci's la voluntat de Déu!”

A la festa hi havia el Sr. i la Sra. Pardiggle: el Sr. Pardiggle era un home d'aspecte obstinat, duia una gran armilla i els cabells estil raspall, sempre parlava amb veu alta i greu de la seva almoina, o de l'almoina de la Sra. Pardiggle, o de les almoines dels seus cinc fills. El Sr. Quale, com de costum, amb els cabells pentinats endarrere i les seves lluent i protuberants temples, també hi era; no feia la fila d'un amant rebutjat, sinó d'un jove acceptat per una jove senyora –si més no, soltera–, la Srta. Wisk⁴, que també hi era present. El meu tutor m'explicà que la missió de la Srta. Wisk era convèncer tothom que la missió de les dones era la dels homes, i que l'única missió genuïna, d'homes i de dones, consistia a proposar contínuament, en assemblea pública, proclames resolutives sobre les coses en general. Hi havia pocs invitats, però, com era d'esperar a casa de la Sra. Jellyby, tothom es dedicava exclusivament als assumptes públics. A més de tots els qui he esmentat, hi havia una senyora extremadament bruta, amb el barret molt mal girbat, i amb el tiquet del preu

⁴ Suggereix *W(h)isk*: espolsador, espantamosques; o *W(h)isk(ers)*: mostatxo, patilla, barba.

encara enganxat al vestit, de la qual la Caddy m'explicà que la seva negligida llar era un ermot d'immundícies, mentre que la seva església semblava una fira d'encants. Completava el grup d'invitats un cavaller molt busca-raons que deia que la seva missió era la germanor universal, però semblava que, amb la seva nombrosa família, no hi mantenia una relació gens cordial.

Ni amb grans dosis d'enginy, difícilment s'hauria pogut aplegar un grup de gent que tingués menys a veure amb aquesta celebració. La darrera cosa del món que estaven disposats a suportar era una missió tan humil com la missió domèstica; de fet, la Srta. Wisk, abans de seure al convit, ens va informar, molt indignada, que la idea que la principal missió de la dona es limités a la reduïda esfera de la llar era una calúnnia ultratjant del seu tirà, l'home. Una altra peculiaritat era que ningú que tingués alguna missió –excepte el Sr. Quale, la missió del qual, segons que havia dit abans, consistia a extasiar-se de la missió de qualsevol– no es preocupava gens ni mica de la missió dels altres. Per la Sra. Pardiggle era evident que l'únic remei infal·lible era el seu, llançar-se damunt dels pobres i aplicar-los la beneficència com una camisa de força; de la mateixa manera que per la Srta. Wisk l'únic remei eficaç per al món era aconseguir l'alliberament de la dona de l'esclavatge del seu tirà, l'home. Mentrestant, la Sra. Jellyby seia amb el somriure de qui té la visió limitada i no pot veure res que no sigui Borrioboola-Gha.

Però acabo d'anticipar els viaranys de la conversa tornant a casa, en lloc de primer casar la Caddy. Tots vam anar a l'església, i el Sr. Jellyby la va dur a l'altar. Mai no en diré prou per fer justícia al posat del Sr. Turveydrop pare, amb el barret sota el braç esquerre –l'interior apuntant el capellà com si fos un canó–, els ulls corrugats enlaire fins a la perruca, tibat i amb les espatlles alçades; durant la cerimònia era dempeus darrere de nosaltres, les dames d'honor, i després ens va fer una salutació. La Srta. Wisk, de la qual no puc dir que tingués una aparença atractiva i que tenia una manera de comportar-se esquerpa, va escoltar el ritual amb cara de menyspreu, com si fos un greuge a la dona. La Sra. Jellyby, amb el seu plàcid somriure i els seus ulls clars, semblava la menys afectada de tota la companyia.

Tal com estava previst vam tornar per al convit: la Sra. Jellyby hi ocupà el cap de taula i el Sr. Jellyby, l'altre extrem. La Caddy s'havia esmunyit prèviament cap a dalt per tornar a abraçar les criatures i dir-los que ara el seu nom era Turveydrop. Però aquesta notícia, en comptes de ser una sorpresa agradable per a en Peepy, comportà que es tirés d'esquena per terra amb un rampell tan sentit de puntades de peu que no vaig poder fer una altra cosa, perquè m'havien vingut a buscar, sinó consentir que fos admès al convit. Per tant, va baixar i segué a la meua falda; la Sra. Jellyby ni es va immutar, a part de dir, referint-se a l'estat de la seva bata: "Peepy, criatura entremaliada, quin porquet que estàs fet!" Es va portar molt bé, si exceptuem que es va endur a baix un Noè –que va treure d'una arca que li havia donat jo abans d'anar a

l'església— i s'entretenia submergint-li primer el cap a les copes de vi i posant-se'l després a la boca.

El meu tutor, amb el seu temperament dolç, la seva ràpida intuïció i la seva expressió amistosa, va aconseguir, fins i tot d'una gent tan poc cordial, un resultat força agradable. Cap d'ells o elles no era capaç de parlar d'una altra cosa que no fos la seva, i cap, tot i parlar del seu tema, no era capaç de parlar-ne com part d'un món on hi havia més coses. Però el meu tutor desvià tot això cap a celebrar l'esdeveniment i animar la Caddy, i ens va permetre arribar divinament a la fi del convit. No sé pas què hauríem fet sense ell, perquè tota la colla menyspreava la núvia, el nuvi i el Sr. Turveydrop pare, i com que ell es considerava, en virtut de la seva elegància, superior a tothom, l'assumpte pintava molt malament.

Per fi va arribar l'hora que la pobra Caddy havia d'anar-se'n i carregar tot el que li pertanyia en un cotxe de lloguer de dos cavalls, que havia de dur-los, a ella i el seu marit, a Gravesend. Ens va emocionar veure com la Caddy s'aferrava a la seva deplorable llar i es penjava del coll de la mare amb moltíssima tendresa.

—Em sap molt de greu no poder continuar escrivint els seus dictats, mama —va dir la Caddy plorosa—. Ara em perdonarà, oi?

—Oh, Caddy, Caddy! —va dir la Sra. Jellyby— T'he dit mil i una vegada que he llogat un noi, i no se'n parli més.

—Està segura de no estar gens enfadada amb mi, mama? Digui'm que no ho està, abans que me'n vagi, mama.

—Que ximpleta que ets, Caddy! —contestà la Sra. Jellyby— És que faig cara d'enfadada, tinc propensió a enfadar-me o potser temps per fer-ho? Com pots pensar-ho?

—Cuidi una mica del papa mentre sóc fora, mama!

La Sra. Jellyby es posà francament a riure de l'acudit. “Quina noia més romàntica —va dir, donant-li copets a l'esquena—. Au, va. Som excel·lents amigues. Ara, adéu, Caddy. Que siguis molt feliç!”

Després la Caddy es penjà al coll del pare i l'acaronà galta contra galta com si fos una pobra criatura desvalguda i adolorida. Tot això tingué lloc al vestíbul. El pare la deixà anar, es va treure un mocador de la butxaca i es va asseure a les escales amb el cap recolzat a la paret. Crec que trobava una mica de consol en les parets. N'estic segura.

Després en Prince va agafar-la de bracet i es dirigí amb gran emoció i respecte cap al seu pare, l'elegància del qual, en aquell moment, era aclaparadora.

—Gràcies una i mil vegades, pare! —va dir en Prince besant-li la mà— Li estic molt agraït per tota l'amabilitat i consideració pel nostre casament, com també, li ho puc assegurar, n'està la Caddy.

—Molt —exclamà plorant la Caddy— Mo... olt!

—Fill meu —va dir el Sr. Turveydrop— i filla meva, he complert el meu deure. Si l'esperit d'aquella santa dona plana damunt nosaltres i contempla aquest esdeveniment, això i el vostre constant afecte seran la meva recompensa. Fill meu i filla meva, crec que no deixareu de complir el vostre deure, oi?

—Mai, estimat pare! —exclamà en Prince.

—Mai, mai, estimat Sr. Turveydrop! —va dir la Caddy.

—Així —contestà el Sr. Turveydrop— és com ha de ser. Fills meus, la meva casa és vostra, el meu cor és vostre, tot el que tinc és vostre. Mai no us abandonaré, res que no sigui la mort no ens podrà separar. Fill meu, crec que penseu estar fora una setmana, oi?

—Una setmana, pare estimat. Tornarem a casa d'avui en vuit.

—Fill meu —va dir el Sr. Turveydrop—, permet, fins i tot sota les excepcionals circumstàncies actuals, que et recomani una puntualitat estricta. És de la màxima importància conservar els contractes, perquè les escoles, si se les negligeix ni que sigui una mica, normalment ho sancionen.

—Pare, d'avui en vuit, amb tota seguretat serem a casa a l'hora de sopar.

—Molt bé —va dir el Sr. Turveydrop—. Estimada Caroline, trobareu la llar encesa de la vostra habitació i el sopar preparat a la meva cambra. Sí, sí, Prince! —anticipant-se amb grans ínfules a alguna objecció de refús de part del seu fill— Tu i la nostra Carolina us trobaríeu estranys a dalt de tot de la casa i, per tant, aquest dia sopareu amb mi a la meva cambra. Ara us dono la meva benedicció!

Se'n van anar; i no sé si em va estranyar més la conducta de la Sra. Jellyby o la del Sr. Turveydrop. Quan més tard en vam tornar a parlar, l'Ada i el meu tutor tenien el mateix dubte. Però, abans que nosaltres també ens n'anéssim, vaig rebre un compliment força inesperat i eloqüent de part del Sr. Jellyby. Mentre érem al vestíbul s'acostà a mi, em va agafar totes dues mans, me les va prémer amb fermesa i va obrir dues vegades la boca. Sabia amb tanta seguretat què em volia dir, que li vaig contestar molt neguitosa: "No es mereixen, senyor. Si us plau, no té cap importància!"

—Espero que aquest casament sigui a fi de bé —vaig dir al meu tutor mentre érem de camí cap a casa.

—Espero que així serà, doneta. Paciència. Ja ho veurem.

—Fa vent de llevant, avui? —vaig gosar preguntar-li.

Es va posar a riure cordialment i contestà: "No."

—Al matí, tanmateix, crec que n'havia de fer —vaig dir.

Tornà a replicar: "No." I aquesta vegada la meva noieta contestà també amb seguretat: "No." I mogué el seu preciós caparró, que amb la garlanda florida que duia a la cabellera daurada semblava la mateixa primavera. "En saps molt, dels vents de llevant, dolentota!" —vaig dir-li; i plena

d'admiració li vaig fer un petó, no ho vaig poder evitar.

Bé! Ja fa molt de temps d'això, i sé prou bé que era l'estimació que sentien envers mi que els ho feia dir. Però ho he d'escriure, encara que després ho torni a esborrar, perquè em fa molt feliç. Em van dir que no hi podia haver vent de llevant quan certa persona hi era present; em van dir que anés on anés la dama Durden, faria sol i oreig d'estiu.

Capítol 31

Infermera i Pacient

No feia gaires dies que tornava a ser a casa quan, un vespre, vaig pujar a la meva cambra a fer un cop d'ull a la Charley per damunt de la seva espatlla i observar com s'ho manegava amb el quadern d'escriptura. Per a la Charley escriure era una tasca difícil, perquè semblava no tenir cap mena d'habilitat natural amb una ploma; a les seves mans, qualsevol ploma semblava tornar-se perversament animada, anava per mal camí i de tort, s'aturava, esquitxava i agafava de gairell els revolts, com la cavalcada d'un ase. Era molt xocant contemplar les decrepites lletres que la tendra mà de la Charley havia fet; aquestes tan vacil·lants, corrugades i marcides, i ella tan molsuda i arrodonida. Tanmateix, la Charley era extraordinàriament hàbil en unes altres coses i tenia uns ditets tan àgils com mai no els havia vist.

—Bé, Charley –vaig dir fixant-me en una còpia de lletres “O”: n'hi havia de quadrades, triangulars, en forma de pera i desinflades de les més diverses maneres–, anem millorant. Només que aconseguíssim fer-les rodones, seria perfecte, Charley.

Després en vaig fer una i la Charley en va fer una, però en la de la Charley la ploma es negà a retrobar-se amb precisió i la recaragolà fent un nus.

—No et preocupis, Charley. Amb el temps ho aconseguirem.

Acabada la còpia, la Charley deixà la ploma, obrí i tancà la maneta crispada, mirà la pàgina amb posat seriós, mig enorgullida i mig dubitativa, i s'alçà i em féu una reverència.

—Gràcies, senyoreta. Amb el seu permís, senyoreta, coneix una pobra dona que es diu Jenny?

—La dona d'un rajolaire, Charley? Sí.

—Fa una estona, quan era fora, s'ha posat a parlar amb mi i m'ha dit que la coneixia, senyoreta. M'ha preguntat si no era la donzella de la jove dama –es referia a vostè, senyoreta, quan deia la jove dama–, i jo li he dit que sí, senyoreta.

—Tenia entès que se n'havia anat d'aquests voltants, Charley.

—Sí que ho va fer, però ha tornat on solia viure... ella i la Liz. Coneix una altra pobra dona que es diu Liz, senyoreta?

—Crec que sí, Charley, però no de nom.

—Això és el que m'ha dit! –contestà la Charley– Totes dues han tornat, senyoreta, han estat rondant amunt i avall.

—Rondant amunt i avall, Charley?

—Sí, senyoreta –només que la Charley hagués pogut fer les lletres del seu quadern tan rodones com els ulls que posava mirant-me a la cara, hauria estat un èxit–. I aquesta pobra dona ha vingut tres o quatre dies pels voltants de

la casa, amb l'esperança de poder-la veure, senyoreta –era tot el que volia, em va dir–, però vostè era fora. Llavors ha estat quan m'ha vist. Ha copsat en mi una manera de fer, senyoreta –va dir la Charley amb una rialleta de felicitat i orgull–, i ha pensat que feia cara de ser la seva donzella!

— De veritat que ho ha dit, Charley?

—Sí, senyoreta! –va dir la Charley– De veritat, veritat –i la Charley, amb una altra rialleta de pura joia, tornà a fer uns ulls ben rodons, però amb un posat seriós com escauria a la meva donzella. No em cansava mai de mirar-me la Charley i fruit d'aquesta gran dignitat, dreta al meu davant amb la cara i la figura de joveneta i el seu posat resolut que la seva exultació infantil interrompia, ara i adés, de la manera més agradable.

—I on te l'has trobada, Charley? –vaig preguntar.

La cara de la meva menuda donzella va perdre l'aplom quan em va contestar: “Prop de la botiga de l'apotecari, senyoreta” –perquè la Charley encara vestia de negre.

Li vaig preguntar si la dona del rajolaire estava malalta, però la Charley em digué que no. Era algú altre. Algú de la seva barraca que havia vingut a peu a Saint Albans i que se n'anava no sabia pas cap on. Un pobre xicot, em va dir la Charley. Sense pare, sense mare, sense ningú. “Com li podria haver passat a en Tom, senyoreta, si l'Emma i jo ens haguéssim mort després del pare” –va dir la Charley, amb els ulls rodons plens de llàgrimes.

—I anava a buscar una medicina per a ell, Charley?

—Això ha dit, senyoreta –contestà la Charley–, perquè ell un cop havia fet el mateix per a ella.

La cara de la meva menuda donzella expressava tanta impaciència, i les seves mans mudes s'estrenyien tan fort l'una contra l'altra mentre em mirava, que no vaig tenir gaire dificultat de llegir els seus pensaments. “Bé, Charley –vaig dir–, em sembla que tu i jo no podem fer res millor sinó anar a casa de la Jenny i veure què hi passa”.

Després d'haver-me arreglat, la celeritat amb la qual la Charley em dugué el barret i el vel, i s'embolicà amb tota propietat en el seu càlid xal que li donava tot l'aspecte d'una doneta, expressà de sobres la seva pressa. Així doncs, la Charley i jo, sense dir res a ningú, ens en vam anar.

Feia una nit freda i feréstega i el vent feia estremir els arbres. Durant tot el dia la pluja havia estat abundant i densa, i ja feia dies, amb poques intermitències, que també. Just ara, amb tot, no en queia ni gota. El cel s'havia aclarit en part, però era molt fosc, especialment damunt nostre on brillaven pocs estels. Pel nord i el nord-oest, on el sol s'havia post feia tres hores, hi havia una llum pàl·lida i somorta, meravellosa i astoradora al mateix temps, i a dins onejaven unes llargues filades de núvols sinistres, com una mar immòbil fendida navegant-hi. Per la banda de Londres, un esclat de llum rogent dominava la foscor de tot l'ermàs, i el contrast entre totes dues llums, i la

fantasia que la llum més roja l'engendrava un foc sobrenatural, que resplendia damunt de tots els edificis invisibles de la ciutat i damunt de tots els rostres dels seus ingents milers de corpresos habitants, era d'una solemnitat insuperable.

Aquella nit no vaig pensar –de cap manera, n'estic segura– en allò que aviat m'havia d'esdevenir. Però des de llavors he recordat sempre que quan ens vam aturar a la tanca del jardí per mirar enlaire el cel, i quan vam prosseguir el nostre camí, vaig tenir durant un moment una indefinible sensació de ser diferent de qui era. Sé que fou aleshores i allí, que la vaig tenir. Per sempre més he relacionat la sensació amb aquest indret i aquest moment, i amb qualsevol cosa associada amb aquest indret i aquest moment: les veus llunyanes de la ciutat, el lladruc d'un gos i el soroll de rodes baixant el turó enfangat.

Era dissabte a la nit i gairebé tota la gent del lloc on anàvem era bevent a una altra banda. El vam trobar més tranquil del que l'havia vist l'altra vegada, però igual de miserable. Les bòbiles eren enceses i ens enviaven un vapor asfixiant, d'una lluïssor d'un blau esblaimat.

Vam arribar a la barraca; tenia una candela esquifida a la malmesa finestra. Vam trucar a la porta i hi vam entrar. La mare de l'infant que havia mort seia en una cadira a una banda de la mica de foc, vora del llit; i davant seu, recolzat a la xemeneia, hi havia un pobre noi arraulit a terra; sota el braç duia un tros de gorra de pell com si fos un farcellet, i mentre intentava escalfar-se tenia esgarrifances fins al punt de fer tremolar la desgavellada porta i la finestra. El lloc era més resclosit que no abans, i feia una olor malsana i molt peculiar.

Quan vaig parlar per primer cop amb la dona, que fou quan entràvem, no em vaig treure el vel. El noi, instantàniament, s'alçà tintinejant i se'm va quedar mirant amb una remarcable expressió de sorpresa i terror.

Era tan clar que jo n'era la causa, i la seva reacció fou tan ràpida, que em vaig quedar quieta, en lloc d'aproximar-m'hi més.

—No vui anar mai més al cimintiri –murmurà el noi–, no hi aniré, que ho sàpiga!

Em vaig alçar el vel i vaig parlar amb la dona. Amb veu baixa, em va dir: “No en faci cas, senyora. De seguida es repararà. Jo, Jo, què et passa? –va dir al noi.

—Sé per què ha vingut! –exclamà el noi.

—Qui?

—La senyora d'allí. Ha vingut a endur-se'm al cimintiri. No vui anar al cimintiri. No en vull sentir parlar. Podria enterrar-m'hi –li van tornar les esgarrifances, i com que es recolzà a la paret, va fer tremolar la barraca.

—Ha estat parlant ara i adés d'aquesta manera, tot el dia, senyora –digué baixet la Jenny. Ei, que parat que t'has quedat! És la meva senyora, Jo.

—De vritat? –contestà el noi, que en dubtava, i m'escrutava mantenint el braç damunt dels ulls febrsos– A mi em sembla l'atra. No du el barret, tampoc du el vestit, prò a mi em sembla l'atra.

La petita Charley, amb la seva experiència prematura sobre malalties i maldecaps, es va treure el barret i el xal; llavors es dirigí pausadament cap a ell amb una cadira, on el va fer seure com una infermera veterana; llevat que una tal assistenta no li hagués pogut mostrar la cara juvenil de la Charley, que semblava atraure la seva confiança.

—Escolta! —va dir el noi— Digue'm. La senyora no és l'atra senyora?

La Charley brandà el cap, mentre el cobria metòdicament amb els seus parracs, perquè estigués tan abrigat com fos possible.

—Oh! —murmurà el noi— Donques suposo que no ho és.

—He vingut a veure si et podia ajudar —vaig dir-li—. Què et passa?

—Em gelo —contestà el noi, enrogallat i contemplant-me amb la mirada ullerosa i vacil·lant— i deprés cremo, i deprés em gelo, i deprés cremo, aixins sempre moltes vegades alhora. El cap se m'adorm i sembla boig... tinc molta set... em fan mal tots els ossos.

—Quan va arribar aquí? —vaig preguntar a la dona.

—Avui al matí, senyora; l'he trobat en una punta del poble. L'havia conegut, fa temps, a Londres. Oi que sí, Jo?

—A Tom-all-Alone's —contestà el noi.

Fos on fos que fixés l'atenció o la mirada, ho feia només uns breus moments. Aviat va tornar a deixar caure el cap, a capcinejar pesadament i a parlar com mig adormit.

—Quan va venir de Londres? —vaig preguntar.

—Vai venir de Londres ahir —contestà el mateix noi, enrogit de febre—. Haig d'anar-me'n on sia.

—Cap on va? —vaig preguntar.

—On sia —tornà a contestar alçant la veu— em fan marxar, i marxar, més que mai, des que l'atra em va donar el sobirà. La senyora Snagsby sempre vigila i m'engega... què li he fet? Tots ells em vigilen i m'engeguen, des que m'alço fins que dormo. I haig d'anar-me'n on sia. Allí és on vai. A Tom-all-Alone's ella em va dir que venia de Stolbuns⁵, i aixins he agafat la Stolbuns Road. És tan bona com una atra.

Sempre acabava dirigint-se a la Charley.

—Què podem fer per ell? —vaig dir, a part, a la dona— Tal com es troba no pot viatjar, fins i tot si ho tingués clar i sabés on vol anar!

—No en sé pas més, senyora, que els morts —contestà, mirant-lo amb compassió—. Potser els morts en saben més, si és que ens ho poguessin explicar. L'he acollit aquí tot el dia per llàstima, i li he donat brou i medecines. La Liz ha anat a mirar si algú se'n vol fer càrrec —miri la meva preciositat al

⁵ En Jo, amb la seva parla deficient, diu *Stolbuns* en comptes de St. Albans, que és on viuen els rajolaires, molt a prop de Bleak House. *Stol(e)buns* pot suggerir robaconills. A *Oliver Twist* (1837), cap. 48, en Sikes passa per aquesta ciutat i aquesta carretera.

llit... és fill seu, però com si fos meu—, perquè no el puc acollir gaire més, perquè, si el meu marit quan torni el troba aquí, el traurà de males maneres i li podria fer mal. Escolti! Aquí tenim la Liz.

Tot just dir-ho, l'altra dona entrà apressadament i el noi s'alçà amb la vaga idea que volien que se n'anés. No sé quan la criatura es va despertar, ni quan ni com la Charley se'n va adonar i la va treure del llit i la va començar a passejar per fer-la callar. I ve-t'ho aquí, ho feia tranquil·lament i de manera maternal, com si tornés a viure a la mansarda de la Sra. Blinder amb en Tom i l'Emma.

L'amiga havia anat aquí i allà, i havia passat d'unes mans a unes altres i havia tornat tal com havia marxat. De primer era massa d'hora per rebre el noi a l'alberg adequat, i finalment era massa tard. Un funcionari l'enviava a un altre, i l'altre la remetia al primer, i així un cop i un altre, fins al punt que se'm va acudir que ambdós havien estat escollits per la seva capacitat d'eludir els seus deures⁶, en comptes de complir-los. Llavors, després de tot, digué sense alè, perquè havia vingut corrents, i també atemorida: "Jenny, el teu amo ve cap a casa, i el meu està a punt de fer-ho; que el Senyor es compadeixi d'aquest noi, perquè ja no podem fer res més per ell!" —van aplegar unes quantes monedes de mig penic, les hi van posar amb presses a la mà i així, de manera inconscient, mig agraït i mig insensible, sortí de la barraca arrossegant els peus.

—Dóna'm la criatura, bonica —digué la mare a la Charley—, i moltes gràcies, també! Jenny, estimada companya, bona nit! Senyoreta, si el meu amo no m'atonyina, sortiré de tant en tant a mirar pels voltants de la bòbila on és molt possible que hi hagi el noi, i també demà al matí! —i marxà corrents; i després vam passar per davant de casa seva, era a la porta cantant i assossegant el seu fill, i mirant ansiosament cap a la carretera per si veia el borratxo del seu marit.

No vaig gosar quedar-me a parlar amb cap de les dues dones perquè els hauria pogut causar problemes. Però vaig dir a la Charley que no podíem deixar que aquell noi es morís. La Charley, que sabia molt millor que no pas jo què s'havia de fer i que tenia tanta perspicàcia com presència d'ànim, s'avançà davant meu i tot seguit vam trobar en Jo, just a la vora de la bòbila de rajoles.

Crec que devia haver començat el viatge amb algun petit farcell sota el braç i l'hi devien haver robat o l'havia perdut. Perquè encara duia un tros esparracat de gorra de pell com si fos un farcell, malgrat que havia d'anar descobert sota la pluja, que ara queia de valent. Quan el vam cridar s'aturà, i quan m'hi vaig acostar va tornar a mostrar pànic de mi, restà palplantat amb els

⁶ Al cap. 10 de *Little Dorrit* (1855-1857), Dickens farà una punyent paròdia de la burocràcia a través d'un suposat omnipresent Ministeri de Circumlocució que assessora, tant al Parlament com al Govern i a tota l'Administració Pública, en la suprema art política de 'how not to do it': la manera de no fer-ho. Es tracta d'eludir demandes, evitar compromisos, desestimar raons, negar evidències, incomplir promeses i defugir responsabilitats.

ulls brillants sense perdre'm de vista i fins i tot es van deturar les seves tremolors.

Li vaig demanar que vingúes amb nosaltres, que ens cuidariem que tingúes un refugi per passar la nit.

—No vui cap refugi –va dir—. Puc jaure entre els maons calents.

—Però no saps que allí la gent es mor? –replicà la Charley.

—Mor on sia –va dir el noi—. Mor a casa seva... ella sap on; jo li vai ensenyar... i mor piles a Tom-all-Along's. En mor més que no en viu, pel que vec –després digué amb veu ronca, però més fluixa, a la Charley—. Si ella no és l'atra, tampoc ella és l'estrangera. N'hi ha tres, donques?

La Charley em va mirar una mica atemorida. Jo també estava mig atemorida quan el noi em mirava d'aquella manera tan penetrant.

Però quan li vaig fer un senyal, es girà i ens seguí, i considerant que m'atorgava una certa influència, em vaig encaminar recte a casa. No era lluny, només a dalt del pujol. Només ens vam creuar amb un home. Les passes del noi eren tan insegures i vacil·lants, que dubtava que poguéssim arribar a casa sense ajuda. Tanmateix, no es va queixar, com si fos estranyament aliè a ell mateix, si se'm permet dir una cosa tan estranya.

El vaig deixar un moment al vestíbul, arrupit al racó d'un seient de vora la finestra, i badant, amb una indiferència que difícilment es podria anomenar sorpresa, al confort i resplendor que l'envoltaven, i vaig anar a la sala a parlar amb el meu tutor. Hi havia també el Sr. Skimpole, que havia arribat amb la diligència sense haver avisat, com era costum, i sense portar gens de roba, perquè sempre demanava la que necessitava.

Sortiren de seguida amb mi a veure el noi. Els criats també s'havien aplegat al vestíbul; el noi, amb la Charley a la vora, tremolava al seient de la finestra com un animal ferit que haguéssim trobat en una rasa.

—És un cas llastimós –digué el meu tutor, després d'haver-li fet una pregunta o dues, de tocar-lo i d'examinar-li els ulls—. Què me'n diu, Harold?

—Seria millor que el fes fora –va dir el Sr. Skimpole.

—Què vol dir? –preguntà el meu tutor, gairebé amenaçant.

—Benvolgut Jarndyce –va dir el Sr. Skimpole—, ja sap qui sóc: sóc una criatura. Si m'ho mereixo, enfadi's amb mi. Però tinc rebuig instintiu per a aquesta mena de coses. Quan feia de metge, sempre el tenia. És un perill, sap. Ha agafat un tipus de febre molt perniciososa.

El Sr. Skimpole es retirà del vestíbul i tornà a la sala, i ens parlava amb el seu tarannà superficial, assegut al tamboret del piano mentre que nosaltres érem drets al seu voltant.

—Em diran que això és una criaturada –observà el Sr. Skimpole mirant-nos amb un somriure—. Bé, diria que potser sí; però sóc una criatura, i mai no he pretès ser una altra cosa. Si el deixen al carrer, el deixen on abans era.

No estarà pitjor de com estava, saben. Si volen, fins i tot poden millorar el seu estat. Donin-li sis penics, o cinc xílings, o cinc lliures i deu... vostès són els matemàtics, no jo... i treguin-se'l de sobre!

—I llavors, què ha de fer? —preguntà el meu tutor.

—Que em matin —va dir el Sr. Skimpole arronsant les espatlles amb el seu contagiós somriure— si tinc la més lleugera idea de què ha de fer. Però no dubto gens que ho farà.

—Doncs bé, no resulta horrible pensar —digué el meu tutor, a qui jo havia explicat, apressadament, els inútils esforços de les dues dones—, no resulta horrible pensar —passejant amunt i avall i esbullant-se els cabells— que si aquesta desgraciada criatura fos un pres convicte, tindria obertes de bat a bat les portes de l'hospital i en tindrien cura com de qualsevol altre noi malalt del regne?

—Benvolgut Jarndyce —contestà el Sr. Skimpole—, ja em perdonarà la simplicitat de la pregunta, venint com ve d'una criatura completament inexperta en els assumptes d'aquest món: per què, doncs, no és a la presó?

El meu tutor es parà i el mirà amb una compulsiva barreja d'indignació i ganes de riure.

—Crec que no es pot sospitar que el nostre jovenet sigui gens delicat —va dir sense alterar-se i candorosament el Sr. Skimpole—. Em fa l'efecte que l'actitud més prudent, com també d'alguna manera la més respectable, seria que fes gala d'alguna energia malencaminada que el dugués a la presó. Li donaria un esperit més aventurer i, consegüentment, un cert aire més poètic.

—Crec —replicà el meu tutor, prosseguint el seu caminar descompassat— que no hi ha sota la capa del cel cap més criatura com vostè.

—Realment ho creu? —va dir el Sr. Skimpole— Suposo que sí! Però reconec que no sé per què el nostre jovenet, segons els seus mitjans, no intenta treure profit de tota la poesia que se li ofereix. Sens dubte nasqué amb gana; probablement, quan gaudeix de millor salut, té força gana. Molt bé. A l'hora que el nostre jovenet acostuma a menjar, molt probablement cap a migdia, el nostre jovenet diu de fet a la societat: “Tinc gana, tindríeu la bondat d'oferir-me una cullera i alimentar-me?” La societat, que s'encarrega del proveïment general de tot el sistema de culleres i declara tenir-ne una per al nostre jovenet, no li ofereix aquesta cullera; per tant, el nostre jovenet diu: “Francament, ja m'excusaran si l'agafo.” Això és el que en dic un cas d'energia desencaminada, dotat d'una certa quantitat de raó i una certa quantitat d'aventura, i no sé sinó que jo estaria més interessat en el nostre jovenet com a il·lustració d'un cas semblant, que merament com a pobre rodamón, cosa que és a l'abast de tothom.

—Mentrestant —em vaig arriscar a observar— empitjora.

—Mentrestant —va dir el Sr. Skimpole enriolat—, com la Srta. Summerson amb el seu pràctic sentit comú ha observat, empitjora. Per tant, els recomano que el facin fora abans no empitjori més.

Ho digué amb una expressió tan afable que no la podré oblidar mai.

—Naturalment, doneta —observà el meu tutor, girant-se cap a mi—, podria fer que l'admetessin en un lloc adequat, tan sols anant a exigir-ho, tanmateix, si cal fer-ho, en l'estat en què es troba, les coses van malament. Però es fa tard, fa molt mala nit i el noi està gairebé exhaust. A tocar de l'estable hi ha una pallissa salubre amb un llit, seria millor que el tinguéssim allí fins al matí, llavors el podríem abrigar i traslladar-lo. Això és el que farem.

—Oh! —va dir el Sr. Skimpole, amb les mans a les tecles del piano, mentre ens n'anàvem— Tornen a anar a veure el nostre jovent?

—Sí —va dir el meu tutor.

—Com envejo el seu caràcter, Jarndyce —contestà el Sr. Skimpole, amb admiració jovial—. No el preocupen aquestes coses; tampoc a la Srta. Summerson. Sempre estan disposats a anar on sigui i fer el que sigui. D'això, se'n diu voluntat! Jo no tinc ni gota de voluntat, ni d'abúlia, simplement incapacitat.

—Suposo que no pot receptar res per al xicot, oi? —va dir el meu tutor, mirant enrere per damunt l'espatlla, mig enfadat; només mig enfadat, perquè mai no va fer l'efecte que considerés el Sr. Skimpole un ésser responsable.

—Benvolgut Jarndyce, he vist a la seva butxaca una poció febrífuga; no hi ha res millor que pugui prendre. Pot dir que ruixin amb una mica de vinagre⁷ el lloc on dormirà i que el mantinguin moderadament fresc, i al noi moderadament abrigat. Però és tota una impertinència, per part meva, oferir alguna recomanació. La Srta. Summerson coneix tant els detalls i té tanta capacitat per a l'administració dels detalls, que ho sap tot d'aquest tema.

Vam tornar al vestíbul i vam explicar a en Jo què preteníem fer, la Charley li ho tornà a explicar i també ho va rebre amb la llangor indiferent que jo ja havia observat: mirava defallit el que li fèiem com si ho féssim a algú altre. Els criats es van compadir del seu miserable estat i es van mostrar molt disposats a ajudar, de manera que la pallissa va estar arranjada de seguida i alguns dels mossos l'hi van traslladar ben abrigat, travessant la mullena del corral. Era agradable constatar la gran amabilitat que li van demostrar i com, dient-li sovint "company", tenien tots la impressió de fer-lo revifar. La Charley dirigia les operacions i no parava d'anar i venir de la pallissa a la casa amb tots els remeis i coses que vam creure que li podien anar bé. El meu tutor en persona va anar a veure'l abans no el deixessin sol perquè pogués dormir, i quan va tornar al Remugador per escriure una carta de recomanació per al noi, que un missatger trametria a primera hora del matí, em va explicar que semblava més assossegat i a punt d'adormir-se. Em va dir, també, que havien tancat la porta per fora, per si de cas tornava a delirar, però que ho havien disposat de tal manera que es podria sentir qualsevol soroll que fes.

⁷ A més de condiment i conservant, s'usava com a desinfectant.

Com que l'Ada era al llit per culpa d'un refredat, el Sr. Skimpole es va quedar sol tota aquesta estona i es va entretenir tocant fragments de tonades patètiques que de vegades cantava –tal com vam poder apreciar de lluny– amb gran expressivitat i sentiment. Quan ens vam tornar a reunir a la sala ens va dir que ens obsequiaria amb una cançoneta que li havia passat pel cap “a propòsit del nostre jovenet”, i ens en va cantar una d'un noi de pagès...

“Llançat a l'ample món, condemnat a vagarejar i anar a la ventura
Mancat dels seus pares, mancat d'una llar.”⁸

...d'una manera completament exquisida. Ens va explicar que era una cançó que sempre el feia plorar.

Va estar molt alegre tota la resta de la vetllada, perquè “refilava de joia veient-se envoltat de persones amb un talent tan gran pels embolics”, aquestes van ser les seves divertides paraules. Amb el seu vas de negus⁹ va brindar desitjant: “Que millori la salut del nostre jovenet!” I es va imaginar i ens relatà alegrement la possibilitat que estigués destinat a esdevenir com Whittington¹⁰, batlle de Londres. En aquest cas, sens dubte, fundaria l'Asil Jarndyce i les Cases de Caritat Summerson, i una Associació del Romiatge anual a St. Albans. Estava segur, ens va dir, que el nostre jovenet era a la seva manera un bon noi, però la seva manera de ser no era la manera de Harold Skimpole; el que Harold Skimpole era, ho descobrí, força sorprès, Harold Skimpole quan es conegué per primer cop a si mateix; es va acceptar amb totes les seves mancances i li va semblar una filosofia saludable treure'n el màxim profit, i esperava que nosaltres fariem el mateix.

Les darreres notícies de la Charley foren que el noi estava tranquil. Des de la meua finestra vaig veure que el fanal que li havien deixat cremava calmosament, i me'n vaig anar al llit molt feliç pensant que el noi havia trobat aixopluc.

Una mica abans de l'alba hi va haver més enrenou i xerradissa de l'habitual, i això em va despertar. Mentre em vestia, vaig treure el cap per la finestra i vaig preguntar a un dels mossos, que anit havia estat dels més sol·lícits, si hi havia algun problema a la casa. El fanal encara cremava a la finestra de la pallissa.

—És el noi, senyoreta –va dir.

—Està pitjor? –vaig preguntar.

—Se'ns n'ha anat, senyoreta.

—Mort!

—Mort, senyoreta? No. Se n'ha anat sense deixar rastre.

⁸ De la cançó *The Peasant Boy*. La tornarà a esmentar, amb més extensió, a *Our Mutual Friend* L. I, cap. 15 (1864-1865).

⁹ Vi amb aigua calenta, ensucrat i aromatitzat amb llimona i espècies.

¹⁰ Vegeu cap. 6, nota 1.

Va resultar inútil tractar de saber a quina hora de la nit se n'havia anat, o com o per què. La porta romania tal com l'havien deixada, el fanal continuava a la finestra, només es podia suposar que hagués passat per una trampa del terra que comunicava amb una cavallerissa buida que hi havia a sota. Però, si hagués estat així, l'hauria d'haver tornat a tancar, i feia l'efecte de no haver estat moguda. No hi faltava res. Constatat clarament aquest fet, tots vam haver d'admetre la dolorosa suposició que durant la nit, en un accés de deliri, fascinat per algun objecte imaginari o perseguit per algun horror imaginari, havia fugit esmaperdut en aquell estat pitjor que d'invalidesa. Tots, si fem l'excepció del Sr. Skimpole, que amb la seva superficialitat habitual ens va suggerir repetidament que el nostre jovenet, que havia arplegat una febre perniciosa, va pensar que no era un inquilí saludable i que s'havia retirat molt educadament.

Es va investigar tot el que es podia investigar, i es va buscar pertot arreu. Es van escorcollar les bòbiles, es van visitar les barraques, es van interrogar especialment les dues dones, però no en sabien res, i tothom se'n feia creus. El temps havia estat molt plujós durant molts dies, i aquella nit també havia estat massa plujosa per buscar rastre de petjades. Els mossos van escodrinyar, en un cercle molt ampli, rases i bardisses, pallers, garberes i closes, per si de cas el noi jeia en algun d'aquests llocs, inconscient o mort; però no es va trobar res que indiqués ni tan sols que s'hi havia acostat. Des que es va quedar sol a la pallissa, s'havia fet fonedís.

La recerca va continuar durant cinc dies. No vull dir que llavors s'abandonés; però un fet, per mi molt memorable, desvià la meva atenció.

Un vespre, mentre la Charley tornava a fer deures d'escriptura a la meva habitació i jo seia al seu davant fent labors, em vaig adonar que la taula es movia. Vaig alçar la vista i vaig veure que la meva donzella tremolava de cap a peus.

—Charley —vaig dir—, tan fred tens?

—Crec que sí, senyoreta —va contestar—. No sé què em passa. No puc parar de tremolar. Ahir ja em va passar, gairebé a la mateixa hora, senyoreta. Crec que estic malalta, però no es preocupi.

Vaig sentir la veu de l'Ada al replà i vaig córrer a la porta que comunicava la meva habitació amb el nostre salonet i la vaig tancar. Just a temps perquè, quan trucava, encara tenia la mà a la clau.

L'Ada em va demanar que la deixés entrar, però li vaig dir: “Ara no, estimadíssima. Vés-te'n. No passa res, després et vindré a veure.” Ai! Havia de passar força temps, força temps, fins que la meva noieta i jo no tornéssim a veure'ns.

La Charley es va posar malalta. Al cap de dotze hores estava molt malalta. La vaig traslladar a la meva habitació, la vaig estirar al llit i em vaig acomodar amb calma per tenir-ne cura. Vaig posar el meu tutor al corrent de tot

i de per què creia imprescindible recloure'm, i el motiu de no voler veure sobretot la meva noieteta. De primer venia molt sovint a la porta i em cridava, i fins i tot m'ho retreia amb plors i llàgrimes, però li vaig escriure una extensa carta explicant-li que això m'angoixava i m'entristia, i li vaig implorar que, atès que m'estimava i desitjava que no em capfiqués, no s'acostés més enllà del jardí. Després d'això, compareixia sota la meva finestra, més sovint i tot del que ho hauria fet a la meva porta, i si abans, quan rarament ens separàvem, havia après a estimar la seva dolça veu, com vaig aprendre a estimar-la ara, amagada rere la cortina de la finestra per escoltar-la i respondre-li, sense ni treure el cap a fora! I com vaig aprendre a estimar-la després, quan vingueren temps pitjors!

Van posar-me un llit a la nostra saleta, i ara que l'Ada no ocupava aquella part de la casa, vaig deixar la porta oberta de bat a bat i vaig convertir les dues habitacions en una, a fi que estiguessin més fresques i airejades. Dels criats de la casa o dels voltants, no n'hi havia cap que no hagués vingut amb molt de gust a qualsevol hora del dia o de la nit, sense cap gota de por o recança; vaig creure, tanmateix, que era millor recórrer a una excel·lent dona que no veiés mai l'Ada, i que podia confiar que aniria i vindria amb totes les precaucions. Per mitjà d'ella vaig trobar la manera de sortir a prendre l'aire amb el meu tutor quan no hi havia perill d'ensopegar amb l'Ada; i no em va mancar res com a servei, i res de res en qualsevol altre aspecte.

Mentrestant, la malaltia de la pobra Charley s'agreujà, durant el transcurs de molts dies i moltes nits estigué al llit greument malalta i arribà a estar en greu perill de mort. Era tan pacient, tan resignada i dotada d'un coratge tan amable, que molts cops, mentre seia a la seva vora sostenint el seu cap als meus braços –reposava d'aquesta manera, quan no ho podia fer en cap altra postura–, pregava en silenci al nostre pare del cel que no oblidés la lliçó que em donava aquesta germaneta.

M'entristia molt pensar que la cara tan bonica de la Charley, fins i tot si es curava, canviaria i es desfiguraria –els clotets a les galtes la feien tan infantil–, però aquest pensament s'esvania davant d'un perill més gran que l'amenaçava. En els moments pitjors, quan el seu cap desvariejava evocant la cura que havia tingut del seu pare quan estava malalt al llit i dels seus germanets, encara em reconeixia en la mesura que preferia reposar als meus braços en lloc de fer-ho en una altra banda i em murmurava els seus deliris més reposadament. En aquestes ocasions solia pensar com m'ho faria per dir a les dues criatures restants que la germaneta que de tot cor, enmig de la seva indigència, consideraven com una mare, s'havia mort!

Unes altres vegades la Charley em reconeixia perfectament i parlava amb mi, em deia que fes saber a en Tom i l'Emma que se'ls estimava, i que estava segura que en Tom es faria gran i seria un home com cal. En aquestes ocasions, la Charley m'explicava les coses que havia llegit al seu pare, tan bé com havia pogut, per consolar-lo, la d'aquell jove que anaven a sepultar,

fill únic de la seva mare, que era vídua¹¹; la de la filla d'un dirigent, ressuscitada per imposició de la mà misericordiosa damunt del seu llit de mort¹². I la Charley em va explicar que, quan el seu pare es morí, es va agenollar i va pregar, sorpresa de dolor, perquè de la mateixa manera ell fos ressuscitat i retornat als seus pobres fills; i que si ella mateixa no s'havia de guarir i també s'havia de morir, pensava que seria possible que a en Tom se li acudís fer la mateixa pregària per ella. Llavors jo hauria de fer entendre a en Tom que si aquella gent de temps passats havien estat tornats a la vida, només era perquè poguéssim assabentar-nos de l'esperança de ser ressuscitats al cel!

Però de tots els episodis de la malaltia de la Charley, en cap ni un va perdre les gentils qualitats que he explicat. I n'hi hagué molts, molts, que vaig pensar en la nit que el seu pobre i marginat pare expressava la seva gran confiança en l'àngel de la guarda i la seva encara més gran fe en Déu.

I la Charley no es va morir. A poc a poc, i amb alts i baixos, abandonà l'estat de perill, després d'haver-hi romàs força temps, i tot seguit va començar a millorar. L'esperança, que des d'un principi mai no se'ns va donar, que la Charley tornés a recuperar algun dia la fesomia de la Charley, aviat començà a prendre cos i fins i tot agafà volada, i vaig veure com anava recuperant l'aspecte infantil d'abans.

Fou un matí gloriós quan vaig poder explicar tot això a l'Ada, que era fora al jardí, i fou una tarda gloriosa quan la Charley i jo vam prendre, per fi, te juntes a la saleta del costat. Durant aquella mateixa tarda, amb tot, em vaig sentir morta de fred.

Afortunadament per a nosaltres dues, no va ser fins que la Charley ja era un altre cop al llit i dormia plàcidament que vaig començar a pensar que m'havia contagiats de la seva malaltia. Durant el te, m'havia estat fàcil dissimular què sentia, però ara ja havia passat estona i m'adonava que seguia ràpidament els passos de la Charley.

Tanmateix, l'endemà em vaig trobar prou bé per alçar-me de bon matí i correspondre a l'alegre salutació que la meva noieta m'enviava des del jardí, i xerrar amb ella tan extensament com sempre. Però no em podia deslliurar de la impressió d'haver estat caminant per les dues habitacions, durant la nit, una mica fora de mi mateixa, però sabent on era; i de vegades em sentia confusa... amb una curiosa sensació d'enfarfec, com si m'inflés tota jo.

A la tarda havia empitjorat tant que vaig decidir preparar la Charley; amb aquesta intenció vaig dir-li: "T'estàs posant forta del tot, oi Charley?"

—Del tot —va dir la Charley.

—Potser tan forta perquè et pugui dir un secret, Charley?

—I tant que sí, senyoreta! —però la cara de la Charley, radiant de

¹¹ Lc. 7:12.

¹² Mt. 9:18. Mc. 5:22. Lc. 8:41.

joia, s'enfosquí, perquè va descobrir el secret a la meua cara i s'alçà de la seva gran butaca i es va llançar al meu pit. Va exclamar: "Oh senyoreta, és culpa meua! És culpa meua!" –i moltes més coses que li sortiren del cor curull de gratitud.

—Vinga, Charley –vaig dir, després d'haver-la deixat esplaiar un moment–, si em poso malalta, tu ets la meua gran esperança, humanament parlant. I a menys que et comportis amb mi amb la tranquil·litat i serenor que ho has fet respecte a tu mateixa, no podràs pas accomplir-la, Charley.

—Si em deixa plorar una mica més, senyoreta –va dir la Charley–. Oh Déu meu, Déu meu! Si em deixa plorar una mica més, oh Déu meu! –sempre que recordo amb quina emoció i sentiment expressava tot això, mentre m'abraçava pel coll, em salten les llàgrimes– Ho faré bé.

Així, doncs, vaig deixar plorar la Charley una estona més, i això ens va anar bé a totes dues.

—Si us plau, senyoreta, ara pot confiar en mi –va dir la Charley assossegada–, escoltaré tot el que m'hagi de dir.

—Ara mateix ben poca cosa, Charley. Al vespre diré al teu metge que crec que no em trobo bé i que tu em cuidaràs.

La pobra noia m'ho va agrair de tot cor.

—I demà al matí, quan sentis la senyoreta Ada al jardí, si no puc arribar-me, com sempre, a les cortines de la finestra, vés-hi tu, Charley, i digues-li que dormo, que estava una mica cansada i que dormo. I en tot moment has de tenir cura de l'habitació com jo ho he fet, Charley, i no deixar-hi entrar ningú.

La Charley m'ho va prometre i jo em vaig estirar, perquè em notava molt rendida. Aquell vespre em va visitar el metge i li vaig demanar el favor que havia pensat demanar-li, que de moment no digués res de la meua malaltia per la casa. Tinc un record molt confús d'aquella nit, que es barreja amb l'endemà, i de l'endemà també barrejat amb la nit; però el primer matí, encara vaig poder arribar-me a la finestra i parlar amb la meua noieta.

El segon dia al matí vaig sentir la seva dolça veu –oh, que dolça que era!– a fora i vaig demanar a la Charley, amb certa dificultat –em feia mal parlar–, que hi anés i li digués que dormia. Vaig sentir com responia suaument: "Per l'amor de Déu, Charley, no la molestis!"

—Quina cara fa la meua reina, Charley? –vaig preguntar.

—Decebuda, senyoreta –va dir la Charley, espiant a través de la cortina.

—Però estic segura que aquest matí està molt bufona.

—I tant, que ho està, senyoreta –contestà la Charley espiant–. Encara mira cap a la finestra.

Amb els seus ulls blau cel, que Déu els beneeixi, encara més bonics quan els enlaira d'aquesta manera!

Vaig dir a la Charley que s'acostés i li vaig fer la darrera recomanació.

—Bé, Charley, quan s'assabenti que estic malalta intentarà entrar a l'habitació. Charley, si m'estimes de veritat fins a la fi, no la deixis entrar! Charley, si la deixes entrar un sol cop, encara que sigui per mirar-me un moment mentre sóc al llit, em moriré.

—No ho faré mai! No ho faré mai! –va prometre'm.

—M'ho crec, estimada Charley. Ara vine i seu una estona a la meua vora, i toca'm amb la mà. Perquè no et puc veure, Charley, m'he tornat cega.

Capítol 32

L'Hora Convinguda

És de nit a Lincoln's Inn, vall confusa i turbulenta de les ombres de la llei, on els pledejants generalment mai no albiren sinó una gota de llum; les gruixudes espelmes de les oficines també s'han apagat i els passants d'advocat s'han esmunyit fent cruixir els desballestats esglaons de fusta. La campana que toca les nou en punt ha finalitzat el seu llòbrec clam a propòsit de no res; les reixes són tancades; el porter de nit, un solemne carceller aclaparat de son, fa guàrdia a la caseta. Des de les finestres dels replans de les escalinates, llantiols velats com els ulls de l'Equitat, aquest Argos¹³ lleganyós amb un sarró insondable per a cada ull i un ull per vigilar-lo, piquen dèbilment l'ullet als estels. Aquí i allà, dins les sòrdides golfes de dalt de tot, diminuts retalls emboirats de llum d'espelma indiquen on algun espavilat dibuixant i algun copista d'escriptures de propietat encara s'escarrassen per embullar els béns immobles en xarxes de pell de xai, a raó d'una dotzena de xais per acre de terra, per terme mitjà. Aquests benefactors de la seva espècie encara es queden treballant com abelles industrioses¹⁴, malgrat que les hores d'oficina hagin acabat, per poder, a la fi de la vida, haver tret de cada dia un bon guany.

A la placeta veïna, on resideix el Lord Cancellier del magatzem de draps i botelles, hi ha una tendència generalitzada cap a la cervesa i al sopar. Els fills respectius de la Sra. Piper i la Sra. Perkins, absorts en el joc de parar i amagar amb un grup de companys, han estat durant hores a l'aguait pels carrerons apartats de Chancery Lane i empaitant-se per la calçada d'aquesta mateixa via amb el desconcert consegüent dels vianants. Però, en aquest moment, la Sra. Piper i la Sra. Perkins es congratulen recíprocament que els seus fills ja siguin al llit, i mentre intercanvien uns breus mots de comiat es queden al portal. Com sempre, els plats principals de la seva conversa són el Sr. Krook i el seu llogater, el fet que el Sr. Krook contínuament "estigui borratxo" i les esperances testamentàries del jove. Igualment, n'han de dir alguna de la Sessió Musical de Sol's Arms, on el so del piano, a través de les finestres entreobertes, dringa a la placeta, i on en Little Swills, després de fer esclafir de riure com un autèntic Yorick¹⁵ els amants de la música, se'l pot escoltar ara fent veu de baix en una peça orquestrada, suplicant sentimentalment als seus amics i parroquians que "escoltin, escoltin, escoltin, drip, el salt d'aigua!" La Sra. Perkins i la Sra. Piper contrasten opinions a propòsit de la jove celebritat

¹³ Pastor gegantí de la mitologia grega dotat de cent ulls. Vigilant per antonomàsia.

¹⁴ Sarcasme del poema *Against Idleness and Mischief* de *Divine and Moral Songs for the Use of Children* (1715) d'Isaac Watts. En canvi, a *The Cricket on the Hearth*, el tercer dels seus contes de Nadal (1845), l'havia aplicat literalment.

¹⁵ *Hamlet* V, 1, 178 i ss. Bufó de la cort de Dinamarca. Antonomàsic per còmic.

professional que participa en les Sessions Musicals i que té un espai propi en l'anunci manuscrit de la vitrina; la Sra. Perkins s'ha assabentat que fa un any i mig que és casada, malgrat que s'anunciï com a senyoreta M. Melvilleson, la famosa sirena, i que li porten clandestinament el seu nadó cada nit a Sol's Arms perquè pugui rebre la seva natural nutrició durant els espectacles. "Abans que això", diu la Sra. Perkins, "preferiria guanyar-me la vida venent llumins." La Sra. Piper, com obligada per un compromís, és de la mateixa opinió, argumentant que la vida privada és millor que l'aplaudiment públic i donant gràcies al cel de la seva respectabilitat –i, per consegüent, la de la Sra. Perkins. Llavors, quan el mosso de taverna de Sol's Arm surt amb una pinta de cervesa ben escumosa per al sopar, la Sra. Piper agafa la gerra i entra a casa després d'haver dit un molt bona nit a la Sra. Perkins, que durant tota aquesta estona ha romàs amb la seva pinta a la mà, perquè l'havia feta anar a buscar al mateix establiment al seu fill, abans d'enviar-lo al llit. A la plaça, ara se sent el soroll de les portes de les tendes que es tanquen i una flaire com de fum de pipa; les finestres de dalt de tot fan l'efecte d'estels fonedissos, que a més indiquen el recer per anar a descansar. Ara, també el policia comença a empènyer les portes, a provar els forrellats, a sospitar dels embalums i a fer la ronda, amb la hipòtesi que cadascú o roba o és robat.

La nit és enxubada, tot i que el rellent refresqui, i fa una boira mandrosa que no s'alça gaire enlaire. És una nit d'efluvis ideals que sabrà treure profit dels escorxadors, les indústries malsanes, les clavegueres, les aigües podrides i els cementiris, i donar alguna feina extra a l'encarregat de registrar les defuncions. Potser a causa d'alguna cosa de l'aire –n'hi ha moltíssimes– o potser a causa d'alguna d'ell mateix que no rutlla bé, però el Sr. Weevle, altrament Jobling, no les té totes. Puja i baixa de la cambra a la portalada del carrer vint cops cada hora. Ho ha fet d'ençà que es féu fosc. Després que el Cellerer hagi tancat la botiga, cosa que avui al vespre ha fet molt aviat, el Sr. Weevle –amb un casquet de vellut molt cenyit i econòmic que dona a les seves patilles un aspecte desproporcionat– ha estat baixant i pujant, baixant i pujant, més sovint que abans.

No és gens estrany que el Sr. Snagsby tampoc no les tingui totes; perquè, més o menys, acostuma a estar així a causa de l'opressiva influència del secret que plana damunt seu. Impulsat pel misteri, del qual és contribuent, però no accionista, el Sr. Snagsby ronda el que sembla ser-ne l'origen, el magatzem de draps i botelles de la placeta. Li causa una atracció irresistible. El Sr. Snagsby, ara mateix, s'hi acosta, envoltant Sol's Arms amb la intenció de travessar la placeta, sortir a l'extrem de Chancery Lane i donar per acabat l'improvisada passejada de deu minuts, entre sortir de casa seva i tornar-hi, de després de sopar.

—Caram, Sr. Weevle –diu el paperaire aturant-se a parlar-hi–, vostè per aquí?

—Sí —diu en Weevle—. Aquí em té, Sr. Snagsby.

—Airejant-se, com faig jo, abans d'anar-se'n al llit, oi? —pregunta el paperaire.

—Bé, no corre gaire aire per aquí, i el que corre no refresca gaire —contesta el Sr. Weevle mirant amunt i avall de la plaça.

—Molt cert, senyor. No nota —diu el Sr. Snagsby, fent una pausa per ensumar i paladejar una mica l'aire—, no nota, Sr. Weevle, que fa, per dir-ho sense embuts, que fa una olor com de greix fregit, senyor?

—Bé! Aquesta nit he notat una mena de flaire estranya per aquí —replica el Sr. Weevle—. Suposo que fan costelles a Sol's Arms.

—Vol dir que costelles? Oh! Costelles, eh? —el Sr. Snagsby torna a ensumar i paladejar— Bé, senyor, suposo que té raó. Però he de dir que la cuinera de Sol's Arms caldria que hi parés més atenció. Les ha cremades, senyor! I no crec —el senyor Snagsby torna a ensumar i paladejar, i després escup i es frega els llavis—, i no crec, per dir-ho sense embuts, que fossin gaire fresques quan les han posades a la graella.

—És molt probable. Fa un temps infecte.

—El temps que fa és infecte —diu el Sr. Snagsby— i noto que em deprimeix.

—Diantre! Em trenca el nervis —contesta el Sr. Weevle.

—És que, fixi's, viu sol, i en una cambra solitària on plana un esdeveniment nefast —diu el Sr. Snagsby, que mira per damunt de l'espatlla de l'altre el passadís fosc, i després fa una passa enrere per mirar a dalt de la casa—. Jo no podria viure sol en aquesta cambra com vostè fa, senyor. De vegades, al vespre, em posaria tan nerviós i em capficaria tant que no tindria més remei sinó sortir per la porta i quedar-me aquí, abans d'estar-me allà dalt. Però, d'una altra banda, és ben veritat que vostè no va presenciar a la seva habitació el que jo vaig veure-hi. Hi ha una gran diferència.

—Estic assabentat de tot —contesta en Tony.

—No és agradable, oi? —prosegueix el Sr. Snagsby tossint darrere la mà amb la seva tos de persuasió bondadosa— El Sr. Krook ho hauria de tenir en compte respecte al lloguer. En tot cas, espero que ho faci.

—Jo també ho espero —diu en Tony—. Però en dubto.

—Troba el lloguer massa elevat, oi senyor? —replica el paperaire— Els lloguers són cars per aquí. No sé exactament quin és el motiu, però sembla que l'advocacia fa apujar el preu de les coses. Sense —afegeix el Sr. Snagsby amb un estossec de disculpa— cap intenció de malparlar de la professió gràcies a la qual em guanyo la vida.

El Sr. Weevle torna a mirar plaça amunt i plaça avall, i després mira el paperaire. El Sr. Snagsby, copsant la seva mirada amb aire de no entendre res, mira enlaire buscant un estel o dos i tus una tos que expressa que no veu la manera de desempallegar-se d'aquesta conversa.

—És un fet curiós, senyor —observa, refregant-se lentament les mans— que ell hagués...

—A qui es refereix? —atalla el Sr. Weevle.

—Al difunt, sap —diu el Sr. Snagsby amb un gest brusc del cap i la cella dreta en direcció a l'escala, i copejant lleugerament un botó del seu conegut.

—Ah, i tant! —contesta l'altre com si no li agradés gaire aquest tema— Creia que ja ho havíem deixat córrer.

—Només intentava dir que és un fet curiós, senyor, que hagués vingut a viure aquí i fos un dels meus escriptors, i que després vostè hagués vingut a viure aquí i també fos un dels meus escriptors. Professió que no implica cap deshonor, ans al contrari —diu el Sr. Snagsby, parant-se en sec amb el recel d'haver-se atribuït, grollerament, una mena de propietat damunt el Sr. Weevle—, perquè he conegut escriptors que han passat a treballar a cerveseries i han arribat a ser realment molt respectables. Eminentment respectables, senyor —afegeix el Sr. Snagsby, amb el pressentiment de no haver-ho pogut arranjar.

—Tal com diu és molt curiós —contesta en Weevle, mirant un altre cop amunt i avall de la plaça.

—Sembla que hi hagi la mà del destí, oi? —insinua el paperaire.

—Ho sembla.

—I tant —observa el paperaire amb el seu estossecc d'afirmació—. Talment la mà del destí. Talment el destí. Bé, Sr. Weevle, em temo que he de desitjar-li bona nit —el Sr. Snagsby parla com si li dolgués anar-se'n, malgrat que des que s'ha parat a parlar ha fet mans i mànigues per escapolir-se'n—, si no la meva doneta em buscava. Bona nit, senyor!

Si el Sr. Snagsby s'apressa per arribar a casa i estalviar a la seva doneta la molèstia de buscar-lo, pot quedar ben descansat en aquest punt. La seva doneta, des de la cantonada de Sol's Arms, no li ha tret l'ull del damunt ni un moment i ara s'esmuny rere seu amb el cap cobert amb un mocador de butxaca, obsequiant el Sr. Weevle i el seu portal, en el moment de passar-hi, amb un esguard inquisitiu.

“En tot cas, senyora, vostè em podrà reconèixer” —es diu el Sr. Weevle en el seu fur intern—, “però jo no puc fer-li cap compliment pel seu aspecte, sigui qui sigui, amb el cap embolicat com un farcell. Aquest home no acaba mai d'arribar!”

Mentre es diu això, aquest home s'acosta. El Sr. Weevle alça el dit discretament, el duu cap al passadís i tanca la porta del carrer. Després pugen a dalt; el Sr. Weevle feixugament i el Sr. Guppy —atès que és ell— amb evident lleugeresa. Un cop reclosos a l'habitació del darrere, parlen fluixet.

—Pensava que com a mínim te n'havies anat a la quinta forca, en lloc de venir aquí —diu en Tony.

—Ei, t'havia dit pels volts de les deu.

—M'havies dit pels volts de les deu –repeteix en Tony—. Sí, i tant que m'havies dit pels volts de les deu. Però segons els meus comptes són deu vegades les deu... són les cent en punt. Quina nit! En ma vida n'he passat una de pitjor.

—Què ha passat?

—D'això es tracta! –diu en Tony— No ha passat res. Només que em refregia i m'enderiava en aquesta corralina tan agradable, fins que m'han caigut al damunt neguits tan gruixuts com la calamarsa. Fixa't en aquesta refumuda espelma! –diu en Tony, assenyalant l'espelma que cremava dificultosament damunt de la taula, amb una capçada grossa com una col i una llarga làmina tortuosa de cera.

—Això s'arregla aviat –observa el Sr. Guppy, agafant el mocallums.

—Aviat? –contesta el seu amic— No és tan fàcil com sembla. Està així d'esmoreïda d'ençà que l'he encesa.

—Ei, què et passa, Tony? –pregunta el Sr. Guppy mirant-lo amb el mocallums a la mà, mentre s'asseu i posa el colze damunt la taula.

—William Guppy, estic deprimit. Crec que ho fa aquesta habitació insuportablement fosca i suïcida... i el banyeta d'aquí baix –el Sr. Weevle aparta malhumoradament amb el colze la safata de l'apagallums, recolza el cap a la mà, posa els peus al guardafoc i contempla el foc. El Sr. Guppy, que l'observa, branda una mica el cap i s'asseu a l'altre extrem de la taula amb indolència.

—No era l'Snagsby, qui parlava amb tu, Tony?

—Sí, i ell... sí, era l'Snagsby –diu el Sr. Weevle, canviant la construcció de la frase.

—De negocis?

—No. Res de negocis. Simplement feia un volt i s'ha parat a xerrar.

—M'he afigurat que era l'Snagsby –diu el Sr. Guppy— i com que no volia que em veiés, he esperat fins que se n'ha anat.

—Ja hi tornem a ser, William G! –exclama en Tony alçant la vista un instant— Tan misteriós i secret com sempre! Diantre, si estiguéssim planejant un assassinat, no ho podríem fer pas més misteriosament!

El Sr. Guppy simula somriure i, amb la intenció de canviar de conversa, contempla amb admiració real o fingida la Galeria Galàctica de la Bellesa Britànica que hi ha per tota l'habitació, fins a acabar la inspecció en el retrat de Lady Dedlock que és damunt del palmar de la xemeneia. Figura que és en una terrassa, damunt la terrassa hi ha un pedestal, damunt del pedestal un gerro, el seu xal damunt del gerro, una pell prodigiosa damunt del xal, el seu braç sobre la prodigiosa pell i una polsera al braç.

—És ben bé igual que Lady Dedlock –diu el Sr. Guppy—. Només li manca parlar.

—M'agradaria que ho fes —rondina en Tony sense canviar de posició—. Si més no, llavors podria tenir una conversa de bon to.

Adonant-se, llavors, que el seu amic no es deixa dur cap a un estat d'ànim més sociable, el Sr. Guppy canvia de rumb, fa la víctima i es queixa.

—Tony —diu—, puc tenir en consideració l'estat depressiu, perquè ningú no sap millor que jo què representa quan s'apodera d'algú, i potser ningú no pot saber-ho amb més propietat sinó un home que duu impresa al seu cor la imatge de qui l'ha rebutjat. Però hi ha límits per a aquestes actituds quan afecten persones que no t'han ofès, i he de fer-te saber, Tony, que en aquesta ocasió crec que el teu comportament no és gens acollidor, ni de bona educació.

—Això són paraules gruixudes, William Guppy —contesta el Sr. Weevle.

—Potser sí, senyor —rebla el Sr. William Guppy—, però si me'n serveixo és que també me'n ressentint intensament.

El Sr. Weevle admet que s'ha comportat inadecuadament i prega al Sr. Guppy que no hi pensi més. Tanmateix, el Sr. Guppy, que ha guanyat la iniciativa, no vol deixar-ho estar del tot sense retreure-li una mica més l'ofensa.

—No! Diantre, Tony —diu aquest cavaller—, hauries d'anar amb compte de no ferir els sentiments d'un home que duu impresa al seu cor la imatge de qui l'ha rebutjat, i que té adolorides aquelles cordes que les emocions més tendres fan vibrar. Tu, Tony, estàs dotat per naturalesa de tot el que afalaga els ulls i sedueix les voluntats. No és propi —potser afortunadament per a tu, i m'agradaria poder dir el mateix de mi—, no és propi del teu caràcter rondar una sola flor. El jardí és obert de bat a bat per a tu, i les teves ales lleugeres et transporten d'un lloc a un altre. Tanmateix, Tony, me'n guardaré prou, t'ho prometo, de ferir cap dels teus sentiments sense motiu!

En Tony torna a suplicar que no es parli més de l'assumpte i diu enfàticament: “William Guppy, deixa-ho córrer!” El Sr. Guppy ho accepta replicant: “Respecte a mi, Tony, mai no ho hauria començat.”

—I ara —diu en Tony, atiant el foc—, parlant d'aquell feix de cartes, no resulta força estrany que en Krook m'hagi citat a les dotze en punt per donar-me-les?

—Molt. Per quin motiu ho ha fet?

—Per què fa el que fa? No ho sap ni ell. Va dir-me que avui era el seu aniversari i que me les donaria a les dotze de la nit en punt. A aquesta hora estarà més begut que una esponja. No ha parat de beure en tot el dia.

—Espero que no hagi oblidat la cita.

—Oblidar-la? Creu-t'ho. Mai no s'oblida de res. L'he trobat avui al vespre, al voltant de les vuit, l'he ajudat a tancar la botiga, i llavors duia les cartes dins el seu casquet pelut. Se l'ha tret per ensenyar-me-les. Després de tancar la botiga, les ha tret del casquet, ha penjat el casquet al respatller de la cadira i s'ha posat a regirar-les a la vora de la llar. Una mica després he sentit a

través del terra de l'habitació que bramulava com si fos el vent l'única cançó que sap: a propòsit de Bibó i el vell Caront¹⁶, i que Bibó¹⁷ estava borratxo quan es va morir, o alguna cosa per l'estil. Des de llavors ha estat tan quiet com un vell rat adormit al seu forat.

—I baixaràs a les dotze?

—A les dotze. I com et deia quan has arribat, em fan l'efecte d'un centenar.

—Tony —diu el Sr. Guppy, després de pensar una estona amb les cames encreuades—, encara no sap llegir, oi?

—Llegir! Mai no en sabrà. Pot fer totes les lletres d'una en una, i en reconeix la majoria separadament, quan les veu; ha progressat molt, en això, gràcies a mi; però no pot ajuntar-les. És massa vell per adquirir-ne ara la traça... i massa borratxo.

—Tony —diu el Sr. Guppy, desencreuant i tornant a encreuar les cames—, com suposes que va arribar a desxifrar el nom de Hawdon?

—No el va arribar a desxifrar mai. Ja saps que té molt bona vista, i com que s'ha esforçat a copiar coses només de vista, el va copiar per imitació de l'adreça d'una carta, evidentment, i em va preguntar què significava.

—Tony —diu el Sr. Guppy, desencreuant i tornant a encreuar les cames—, diries que l'original fou escrit per un home o per una dona?

—Per una dona. Cinquanta contra un que és d'una dama; és molt inclinada i l'acabament de la lletra "n" és llarg i fet de llampada.

Durant aquest diàleg, el Sr. Guppy s'ha rosegat l'ungla del polze, i generalment canviava de polze quan canviava l'encreuament de les cames. En el moment que ho anava a fer un altre cop, es fixa per casualitat en la màniga de la jaqueta. Alguna cosa li crida l'atenció. La contempla estupefacte.

—Òndia, Tony, què dimonis passa aquesta nit aquí? S'ha calat foc en una xemeneia?

—Foc en una xemeneia!

—Ei! —exclama el Sr. Guppy— Fixa't com cau l'estalzi. Mira aquí, al meu braç! I mira allà, damunt la taula! Maleïda porqueria, no vol anar-se'n, empastifa com greix cremat!

Es miren l'un a l'altre, en Tony se'n va a la porta i escolta, puja una mica escales amunt, i baixa un tros escales avall. Torna i diu que tot està com cal i en silenci, i cita l'observació que havia fet, fa poc, al Sr. Snagsby, a propòsit de les costelles que fregien a Sol's Arms.

—I va ser llavors —prosegueix el Sr. Guppy, mirant encara amb notable aversió la màniga de la jaqueta, mentre parlen vora la llar, recolzats als dos extrems de la taula i amb els caps molt a prop l'un de l'altre— que et va

¹⁶ Barquer mitològic encarregat de fer travessar l'Aqueront a les ànimes dels morts que havien rebut deguda sepultura.

¹⁷ Personatge d'una cançó còmica que demana a Caront que torni enrere perquè encara no és mort. Caront li replica que s'ha oblidat que quan es va morir anava borratxo.

explicar que havia agafat el feix de cartes del bagul del seu llogater?

—Va ser en aquest moment, sí senyor —contesta en Tony, allisant-se lleugerament les patilles—. Després vaig escriure unes ratlles al meu estimat company, l'honorable William Guppy, assabentant-lo de la meua cita i advertint-li que no vingués a veure'm abans: en banyeta és molt garneu.

El to lleuger i engrescador de la bona societat que normalment adopta el Sr. Weevle, el té tan desafinat avui a la nit que el deixa córrer igual que les patilles, i després de mirar per damunt l'espatlla sembla que s'ensorra, víctima un altre cop del neguit.

—Has de dur les cartes a la teua habitació per tal de llegir-les i comparar-les, i poder-li explicar tot el que diuen. Aquest és el tracte, oi Tony? —pregunta el Sr. Guppy, rosegant-se ansiosament l'ungla del polze.

—Parla més fluix. Sí. Això és el que hem convingut ell i jo.

—T'explicaré què farem, Tony...

—Parla més fluix —torna a dir en Tony. El Sr. Guppy assenteix amb la seva perspicaç testa, l'atansa encara més a prop i es posa a xiuxiuejar.

—T'explicaré què farem. La primera cosa que cal és fer un altre feix igual que l'autèntic, de manera que si vol veure l'autèntic mentre el tinc jo, li pots ensenyar el fals.

—Suposa que descobreix el fals només de veure'l... amb el seu cop d'ull, penetrant com un filaberquí, això és cinc-centes vegades més probable que tot el contrari —insinua en Tony.

—Llavors ho haurem d'afrontar. No són seves, ni mai ho han estat. Tu les has trobades i les has dipositades a les meves mans, un lletrat amic teu, per més seguretat. Si ens hi obliga, les podrem fer reparèixer, oi?

—Si... ií —admet de mala gana el Sr. Weevle.

—Caram, Tony —es queixa el seu amic—, quina cara que fas! No dubtes pas d'en William Guppy? No sospites cap mala jugada, oi?

—No sospito res més enllà del que sé, William —contesta l'altre seriosament.

—I què saps? —insta el Sr. Guppy, alçant una mica la veu; però, tornant-li a advertir el seu amic "T'he dit que no alcis la veu", repeteix la pregunta sense emetre cap mena de so, formant els mots només amb els llavis: "Què saps?"

—Sé tres coses. Primerament, sé que xiuxiuegem en secret, com una parella de conspiradors.

—Bé! —diu el Sr. Guppy— Millor ser això que no una parella de babaus, que és el que seríem si féssim una altra cosa, perquè és l'únic sistema d'aconseguir el que pretenem. I en segon lloc?

—En segon lloc, no tinc gens clar quin profit se'n traurà, al cap i a la fi.

El Sr. Guppy, alça els ulls cap al retrat de Lady Dedlock, damunt del palmar de la xemeneia, i contesta: “Tony, et prego que et refiïs de la paraula del teu amic. A més a més es preveu que beneficiarà aquest amic en aquelles cordes del cor humà a les quals... a les quals, en aquest moment, no cal causar una vibració agònica... a més a més, el teu amic no és un enze. Què és això?”

—La campana de Sant Pau que toca les onze. Escolta i podràs sentir com repiquen totes les campanes de la ciutat.

Tots dos es queden asseguts silenciosament, escoltant les veus metàl·liques, properes i llunyanes, que ressonen des de torres de diversa alçada amb tonalitats més diferents que no les seves localitzacions. Quan per fi acaben, tot sembla més misteriós i callat que abans. Una conseqüència desagradable de xiuxiuejar és que sembla propiciar una atmosfera de silenci, perseguida pels fantasmes del brogit: crics i cracs estranys, fregadissa de vestits desproveïts de substància i petjades de peus terrorífics que no deixarien empremta ni a la sorra de la platja ni a la neu d’hivern. Els dos amics resulten ser tan impressionables que l’aire s’omple d’aquesta mena de fantasmes, i tots dos alhora miren per damunt l’espatlla, per veure si la porta és tancada.

—Què més, Tony? —diu el Sr. Guppy, acostant-se al foc i rosegant-se la neguitosa unglà del polze— Què has de dir en tercer lloc?

—Que no és gens agradable conspirar contra un difunt a l’habitació on va morir, especialment si s’escau que hi vius.

—Però, si no tramem res contra ell, Tony.

—Potser no, però, tot i així, no m’agrada. Vine a viure aquí i ja m’explicaràs si t’agrada.

—Respecte als difunts, Tony —prosegueix el Sr. Guppy, evadint-se del requeriment—, hi ha hagut difunts a la majoria d’habitacions.

—Ja ho sé que n’hi ha hagut; però a la majoria d’habitacions se’ls deixa en pau, i... et deixen en pau —contesta en Tony.

Es tornen a mirar tots dos. El Sr. Guppy remarca precipitadament que potser fan un favor al difunt i que així ho espera. Es produeix un silenci opressiu, fins que el Sr. Weevle, remonent de sobte el foc, clava un ensurt al Sr. Guppy, com si fos el seu cor el que hagués remogut.

—Ecs! Més d’aquest repugnant estalzi surant per aquí —diu—. Obrim una mica la finestra i que entri una glopada d’aire. Això està massa tancat.

Alça la fulla inferior de la finestra i tots dos es recolzen a l’ampit, mig dins i mig fora de l’habitació. Les cases veïnes són massa a prop per deixar-los contemplar cap retall de cel sense haver d’estirar el coll i mirar enlaire, però els llums de finestres llardoses aquí i allà, el brogit de carruatges llunyans i la nova sensació de bullici humà els suposa un alleujament. El Sr. Guppy, copejant l’ampit sense fer soroll, torna a xiuxiuejar amb un to absolutament vodevilesc.

—A propòsit, Tony, no t'oblidis del vell Smallweed –volent dir el jove–, no li he deixat ficar el nas en aquest assumpte, saps. El seu avi és més murri que no sembla. Ve de família.

—Me'n recordo –diu en Tony–. Estic al cas de tot això.

—I quant a en Krook –prosegueix el Sr. Guppy–, vejам, creus realment que s'ha apoderat d'uns altres documents importants, com ha fanfarronejat davant teu, des que sou tan bons amics?

En Tony branda el cap: “No ho sé. No en tinc ni idea. Si podem dur endavant aquest assumpte sense despertar-li cap sospita, me'n podré informar millor, sens dubte. Com ho puc saber sense veure'ls, si ni ell no ho sap? Sempre lletreja mots que hi troba, i els guixa damunt la taula i a la paret de la tenda, i em pregunta què vol dir això i què vol dir allò; però diria que tota la seva estiba, de cap a peus, podria ben bé ser de paperassa, que com a tal la va comprar. Té la monomania de creure que posseeix documents. Si he de jutjar pel que m'explica, durant tot el darrer quart de segle ha intentat aprendre a llegir-los.”

—Tot i així, com se li va acudir aquesta idea? Aquesta és la qüestió –suggereix, després d'una breu reflexió, el Sr. Guppy amb un ull aclucat, després d'una breu meditació inquisitiva–. Potser va trobar escrits en alguna cosa que va comprar, on no era probable que n'hi hagués; i li devia passar pel seu magí de murri que, per la manera i el lloc on eren amagats, devien ser valuosos.

—O potser l'han ensarronat, pretextant una ganga. O potser s'ha fet un embolic, de tant contemplar tot el que té, de tanta beguda, i d'estar sempre rondant pel tribunal del Lord Canceller i sentint parlar de documents –contesta el Sr. Weevle.

El Sr. Guppy, assegut a l'ampit de la finestra, branda el cap i sospesa totes aquestes possibilitats, continua reconcentrat i hi pica amb els dits, amb els palmells, l'apama, fins que enretira la mà precipitadament.

—Què dimonis –diu– és això? Mira'm els dits!

Són bruts d'un líquid viscos i groguenc, repulsiu al tacte i a la vista, i molt més a l'olfacte. Un greix apegalós i fastigós, que inspira una repulsió instintiva, els fa estremir tots dos.

—Què has fet per aquí? Què has abocat per la finestra?

—Abocar per la finestra, jo? Res, t'ho juro! Des que sóc aquí, no res! –exclama el llogater.

Tot i així, només cal mirar aquí... i mirar allà! Quan hi duu l'espelma es pot observar com aquí, damunt d'un racó de l'ampit, allò degota lentament i s'escola entre els maons; allà, s'aglutina en un toll pastós i nauseabund.

—Quina casa més horrible! –diu el Sr. Guppy, tancant la finestra– Dóna'm una mica d'aigua o m'hauré de tallar la mà.

I tant es renta, i frega, i rasca, i ensuma, i es torna a rentar, que no fa gaire estona que s'ha recuperat del tot prenent una copa de conyac i s'ha palplantat silenciosament davant la llar de foc, quan la campana de Sant Pau toca les dotze, i totes les altres campanes, dins la foscor, toquen les dotze des de les seves torres d'alçades diverses i en diferents tonalitats. Quan torna a regnar el silenci, el llogater diu:

—Per fi, és l'hora convinguda. Hi vaig?

El Sr. Guppy inclina el cap afirmativament i li dona un “tust de bona sort” a l'esquena, però no amb la mà que s'ha rentat¹⁸, malgrat que era la dreta.

Se'n va escales avall i el Sr. Guppy s'acomoda vora la llar disposat a esperar una bona estona. Però al cap de només un minut o dos l'escala grinyola i en Tony torna a entrar precipitadament.

—Les tens?

—Tenir-les! No. El vell no hi és.

En aquest curt interval s'ha espantat tan terriblement que el seu terror s'encomana a l'altre, que se li acosta corrents i li pregunta, cridant: “Què passa?”

—No he aconseguit que em sentís i he obert a poc a poc la porta i he mirat a dins. L'olor de cremat ve d'allí... i l'estalzi... i l'engreixinat... i ell no hi és! —acaba en Tony, amb un gemec.

El Sr. Guppy agafa el llum. Baixen més morts que vius, recolzant-se l'un amb l'altre, i obren de bat a bat la porta de la rebotiga. La gata s'havia refugiat prop de la porta i, amb les potes alçades, esbufega, no a ells; a alguna cosa del terra davant la llar. A l'engraellat gairebé no queda foc, però l'atmosfera de l'habitable és calivosa i sufocant, i una capa greixosa i ennegrida cobreix les parets i el sostre. Les cadires i la taula, i la botella rares vegades absent de la taula, són al lloc de sempre. Al respatller d'una de les cadires hi ha penjats el casquet borrallut del vell i la seva jaqueta.

—Fixa't! —xiuxiueja el llogater, reclamant amb un dit tremolós l'atenció del seu amic cap a aquests objectes— Tal com t'ho havia dit. Quan el vaig veure per darrer cop es va llevar la gorra, en va treure el petit feix de cartes envellides, va penjar-la al respatller de la cadira —la jaqueta ja hi era, perquè se l'havia tret abans d'anar a tancar— i el vaig deixar regirant les cartes que tenia a les mans, just dret on hi ha aquesta cosa negra emplastrada a terra.

S'ha penjat en algun lloc? Miren enlaire. No.

—Mira! —xiuxiueja en Tony— Vora la pota de la mateixa cadira hi ha un bocí llardós del cordó vermell i prim amb què es lliguen les plomes. El mateix que lligava les cartes. El va desfer a poc a poc, mirant-me de reüll i rient-se de mi, abans de començar-les a regirar, i després el va tirar aquí. Vaig veure com queia.

¹⁸ Fer-ho amb l'esquerra dona malastrugança.

—Què li passa, a la gata? —diu el Sr. Guppy— Mira-te-la!

—Suposo que ha embogit. I en aquest maleït lloc no és estrany.

Avancen a poc a poc, mirant tot això. La gata roman on l'havien trobada, esbufegant encara cap a alguna cosa del terra davant del foc i enmig de les dues cadires. Què és això? Alça el llum.

Hi ha un tros del terra cremat; hi ha les cendres d'un feix de paper cremat, però no tan lleus com acostumen a ser, semblen estar xopes d'alguna cosa; i hi ha... són les brases d'una buscalla socarrimada, cobertes de cendra blanca, o és carbó? Quin horror, és ell! I és d'això, tot el que en queda, del qual ens allunyem... corrents cap al carrer apagant el llum i ensopegant l'un amb l'altre.

Auxili, auxili, auxili! Per l'amor de Déu, veniu cap aquí!

Hi anirà molta gent, però no hi ha res a fer. El Lord Cancellier d'aquest tribunal, fidel al seu títol en el seu darrer acte, s'ha mort com sempre s'haurien de morir tots els Lords Cancelliers de tots els tribunals i totes les autoritats de tots els llocs, sigui quin sigui el seu nom, on es comet frau i on s'imparteix la injustícia. Anomeni sa altesa la mort amb el nom que vulgui, imputi-la a qui vulgui, o digui que es podia prevenir amb els mitjans que vulgui, serà eternament la mateixa mort: innata, congènita, engendrada en els humors corruptes d'un cos viciat, i res més, combustió espontània, i no cap altra de les morts de les quals es pot morir.